

Perfekcionizam u roditeljskoj ulozi

Bašić, Ana Marija

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:754024>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-11**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru
Odjel za psihologiju
Sveučilišni diplomski studij
Psihologija

Ana Marija Bašić

Perfekcionizam u roditeljskoj ulozi

Diplomski rad

Zadar, 2023.

Sveučilište u Zadru

Odjel za psihologiju
Sveučilišni diplomski studij psihologije (jednopedmetni)

Perfekcionizam u roditeljskoj ulozi

Diplomski rad

Student/ica:
Ana Marija Bašić

Mentor/ica:
izv. prof. dr. sc. Ivana Macuka

Zadar, 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Ana Marija Bašić**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Perfekcionizam u roditeljskoj ulozi** rezultat mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mogega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mogega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 12. prosinca 2023.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Roditeljstvo.....	2
1.2. Suvremeno roditeljstvo.....	5
1.3. Perfekcionizam	7
1.4. Perfekcionizam u roditeljstvu.....	11
1.4.1. Obilježja roditelja perfekcionista.....	11
1.4.2. Roditeljski perfekcionizam kao višedimenzionalni konstrukt.....	12
1.4.3. Perfekcionizam i drugi konstrukti u roditeljstvu.....	13
1.4.4. Roditeljski perfekcionizam usmjeren prema djeci.....	15
1.5. Ishodi perfekcionizma u roditeljstvu	17
1.5.1. Mentalno zdravlje roditelja	18
1.5.2. Sagorijevanje u roditeljstvu	19
2. POLAZIŠTE I CILJ ISTRAŽIVANJA.....	22
3. PROBLEMI I HIPOTEZE	23
4. METODA.....	25
4.1. Sudionici.....	25
4.2. Mjerni instrumenti	26
4.3. Postupak.....	29
5. REZULTATI.....	30
5.1. Adaptacija i validacija Skala perfekcionizma usmjerenog na djecu	31
5.2. Povezanost sociodemografskih i osobnih karakteristika te psihološke prilagodbe kod roditelja.....	36
5.3. Doprinos sociodemografskih karakteristika i dimenzija perfekcionizma u roditeljstvu u objašnjenju sagorijevanja u roditeljstvu	40
6. RASPRAVA.....	44
6.1. Validacija Skale perfekcionizma usmjerenog na djecu	44
6.2. Odnos između sociodemografskih i osobnih karakteristika te psihološke prilagodbe kod roditelja.....	46
6.2.1. Sociodemografske karakteristike i perfekcionizam	46
6.2.2. Samoorijentirani roditeljski perfekcionizam.....	48
6.2.3. Perfekcionističke brige.....	50

6.2.4. Djeci usmjeren roditeljski perfekcionizam	52
6.3. Prediktori sagorijevanja u roditeljskoj ulozi.....	53
6.4. Ograničenja i doprinosi	54
7. ZAKLJUČCI.....	58
8. LITERATURA.....	59
9. PRILOG	72

Perfekcionizam u roditeljskoj ulozi

Sažetak

Roditeljska uloga na sebe veže niz različitih zahtjeva i očekivanja koja se mijenjaju u vremenu ovisno o dobi djeteta, ali i trendovima u suvremenom svijetu. Jedan od takvih trendova je stremljenje prema besprijekornosti u gotovo svim aspektima roditeljske uloge i aktivnosti. Roditelji perfekcionista često su skloni razmišljanju kako trebaju biti besprijekorni u svojim roditeljskim nastojanjima te postavljaju izrazito visoke standarde u kontekstu odgoja i brige o djeci. Navedeno može imati značajne utjecaje na dobrobit roditelja, te može dovesti i do značajnog narušavanja kvalitete života. Cilj ovog istraživanja bio je istražiti korelate različitih oblika perfekcionizma u roditeljstvu (usmjerenih prema sebi i djeci) te psihološke prilagodbe roditelja (depresivnosti, anksioznosti i stresa) i prilagodbe roditelja roditeljskoj ulozi (sagorijevanje u roditeljstvu i zadovoljstvo roditeljskom ulogom). U istraživanju je sudjelovalo 167 majki prosječne dobi 37 godina ($M=37.40$, $SD=6.22$). Za potrebe ovog istraživanja prevela se i validirala nova Skala perfekcionizma usmjerenog na djecu (engl. *The Children Dyadic Almost Perfect Scale*, C-DAPS; Piotrowski, 2020). Statističkom analizom podataka utvrđena je trofaktorska struktura hrvatske verzije *Skale perfekcionizma usmjerenog prema djeci* uz zadovoljavajuću pouzdanost i prihvatljivo slaganje modela s podatcima. Nadalje, rezultati su pokazali kako su mlađe majke ujedno imale izraženiji samoorijentirani roditeljski perfekcionizam. Utvrđeno je i kako su majke koje su imale izraženije perfekcionistačke brige bile sklonije doživljavanju sagorijevanja u roditeljstvu, simptoma depresivnosti, anksioznosti i stresa, te nižeg zadovoljstva u životu i roditeljskoj ulozi. Također, majke koje su postizale više rezultate na skali samoorijentiranog roditeljskog perfekcionizma ujedno su sklonije doživljavanju viših razina depresivnosti, anksioznosti i stresa. Kad je riječ o perfekcionizmu usmjerenom na djecu, one majke koje su izvještavale o doživljaju veće diskrepance, odnosno nesklada između očekivanog dječjeg uspjeha i dječjih stvarnih postignuća, ujedno su sklonije doživljavanju sagorijevanja u roditeljstvu, depresivnosti, anksioznosti i stresa, te su izvještavale o manjem zadovoljstvu u roditeljskoj ulozi kao i zadovoljstvu životom općenito. Na koncu, regresijskom analizom utvrđeno je kako dob i obrazovanje roditelja, diskrepanca i perfekcionistačke brige značajno doprinose objašnjenju sagorijevanja u roditeljstvu, pri čemu se upravo diskrepanca pokazala najznačajnijim prediktorom sagorijevanja kod roditelja.

Ključne riječi: roditeljstvo, perfekcionizam, sagorijevanje, depresivnost, anksioznost

Parenting perfectionism

Abstract

The parental role entails a number of different requirements and expectations that change over time depending on the age of the child, as well as trends in the contemporary world. One of such trends is striving for perfection in almost all aspects of parental role and activities. Perfectionist parents often tend to think that they should be flawless in their parenting efforts and set extremely high standards in the context of raising and caring for children. This can have a significant impact on the well-being of the parents, and can also lead to a significant impairment of the quality of life. The aim of this research was to investigate the correlates of different forms of perfectionism in parenting (directed towards oneself and children) and psychological adaptation of parents (depression, anxiety and stress) and adaptation of parents to the parental role (burnout in parenting and satisfaction with the parental role). 167 mothers with an average age of 37 participated in the research ($M=37.40$, $SD=6.22$). For the purposes of this research, the new *Children Dyadic Almost Perfect Scale* (C-DAPS; Piotrowski, 2020) was translated and validated. The statistical analysis of the data determined the three-factor structure of the Croatian version of the *Children Dyadic Almost Perfect Scale* with satisfactory reliability and acceptable agreement of the model with the data. Furthermore, the results showed that younger mothers also had a more pronounced self-oriented parental perfectionism. It was also determined that mothers who had more pronounced perfectionist concerns were more likely to experience burnout in parenting, symptoms of depression, anxiety and stress, and lower satisfaction in life and parental role. Also, mothers who scored higher on the scale of self-oriented parental perfectionism are also more likely to experience higher levels of depression, anxiety and stress. When it comes to child-directed perfectionism, those mothers who reported experiencing greater discrepancy, difference between expected child success and children's actual achievements, were also more likely to experience parenting burnout, depression, anxiety, and stress, and reported less satisfaction in the parental role as well as life satisfaction in general. In the end, the regression analysis showed that the age and education of the parents, discrepancy and perfectionistic concerns contribute significantly to the explanation of burnout in parenting, where the discrepancy proved to be the most significant predictor of burnout in parents.

Key words: parenting, perfectionism, burnout, depression, anxiety

1. UVOD

Cjeloživotni pristup razvoju u okviru razvojne psihologije ističe kako se pojedinci razvijaju i mijenjaju tijekom čitavog života u ovisnosti o nizu različitih čimbenika i životnih iskustava. Kroz taj osobni rast i razvoj pojedinci usvajaju različite životne uloge koje se definiraju kao jedinstven sklop ponašanja, aktivnosti, očekivanja i normi koje određena uloga podrazumijeva (Hewstone i Stroebe, 2003). Životne uloge su iznimno važne za svakodnevno djelovanje jer pružaju osjećaj smisla, svrhe, uključenosti i vrijednosti pri čemu pojedinac percipira sebe značajnim i vrijednim djelom vlastite zajednice (Reitzes i Mutran, 1994). Pomoću različitih uloga koje pojedinac usvaja tijekom životnog vijeka, on formira vlastiti identitet i prepoznaje sebe u kontekstu svijeta kroz proces poistovjećivanja s ulogom i kroz internalizaciju vrijednosti i zahtjeva te očekivanja koja se vežu za istu. Pojedinci tijekom života usvajaju različite uloge, od one djeteta i učenika, preko uloge građanina, radnika, partnera kao i roditelja. Uloga roditelja jedna je od najzahtjevnijih i najkompleksnijih uloga koje brojni ljudi preuzmu tijekom života, a koja sa sobom nosi niz ireverzibilnih promjena, izazova, novih zadataka i odgovornosti te ujedno može biti iznimno nagrađujuća i ispunjujuća, ali i iznimno zahtjevna i stresna. Tranzicija u roditeljsku ulogu jedna je od najznačajnijih promjena tijekom života pojedinca i kao takva zahtjeva niz prilagodbi u području svakodnevnog funkcioniranja iz čega proizlazi i spoznaja kako je roditeljska uloga jedna od centralnih uloga koja ostaje salijentna tijekom čitavog životnog vijeka. Shodno navedenom, roditeljska uloga snažno utječe na identitet i samopercepciju pojedinca, način na koji misli i na koji se ponaša. Roditelji se razlikuju u nizu obilježja koja se odražavaju u njihovu roditeljskom ponašanju, roditeljskim stilovima, doživljaju roditeljstva i na razvojnom planu njihove djece, ali i samih roditelja. Jedna od karakteristika koja se u posljednjih nekoliko godina posebno istražuje u kontekstu roditeljske uloge i suvremenog roditeljstva je upravo perfekcionizam, odnosno stremljenje prema savršenstvu u gotovo svim domenama roditeljskog djelovanja. Brojna istraživanja su pokazala kako je perfekcionizam konstrukt koji je vrlo važan u domeni roditeljstva i može imati značajne pozitivne i adaptivne, ali i negativne i neadaptivne posljedice na razvojne ishode roditelja i djece (Azizi i Besharat, 2011; Stoeber i Otto, 2006). Budući da je riječ o složenom, multidimenzionalnom konstrukt, javlja se potreba za provođenjem novih istraživanja koja će biti usmjerena na ispitivanje perfekcionizma upravo u roditeljskoj ulozi kao i odnosa perfekcionizma s brojnim drugim relevantnim konstruktima koji se vežu za dobrobit i mentalno zdravlje roditelja.

1.1. Roditeljstvo

Roditeljstvo predstavlja pojam za koji većina pojedinaca ima svoje implicitne teorije koje sažimaju vjerovanja o tome što sve roditeljstvo podrazumijeva, koja ponašanja uključuje kao i vlastitu shemu o tome što znači biti dobar roditelj. U novije vrijeme s razvojem i promjenama u društvu došlo je i do razvoja te, u određenoj mjeri, modifikacije koncepta roditeljstva kroz prizmu suvremenog načina života. Čudina-Obradović i Obradović (2006) definiraju roditeljstvo kao kompleksan međuodnos djece i roditelja koji podrazumijeva nekoliko skupina pojmova, a to su *doživljaj roditeljstva*, *roditeljska briga i skrb*, *roditeljski postupci i aktivnosti* te *roditeljski odgojni stilovi*. Kako bi se mogli razumjeti i razlikovati ključni koncepti koji čine roditeljstvo i shvatiti međuodnos spomenutih koncepata s dobrobiti djece i njihovih roditelja važno je pobliže definirati ove ključne aspekte roditeljske uloge.

Doživljaj roditeljstva predstavlja izraženu promjenu u cjelokupnom identitetu pojedinca, a odražava promjene u osjećajima, mišljenju i ponašanju odraslih pojedinaca kao i promjene u način na koji percipiraju sami sebe, ali i načinu na koji ih percipira njihova okolina (Obradović i Čudina-Obradović, 2003). Doživljaj roditeljstva ima vrlo važnu ulogu u definiraju razvojnog puta djeteta, ali i njegovih roditelja te se najčešće o njemu govori kroz tri dimenzije: *doživljaju roditeljske kompetencije*, *zahtjevima i stresu roditeljske uloge* i *zadovoljstvu u roditeljskoj ulozi*. Koncept *Roditeljske skrbi i briga* se odnosi na brigu za djetetov rast i razvoj, te responzivnost na djetetove potrebe kao i osiguravanje podržavajuće i sigurne klime za djetetov daljnji razvoj. Nadalje, *roditeljski postupci i aktivnosti*, kao jedna od najvažnijih odrednica roditeljstva koja izravno utječe na razvojne rezultate, odnosi se na akcije koje roditelj poduzima, a koje su usmjerene određenom cilju i ostvarenju zahtjeva i zadataka u okviru roditeljske uloge (Obradović i Čudina-Obradović, 2003). Tako primjerice u roditeljske postupke i aktivnosti mogu se ubrojiti odgoj djece u skladu s kulturalnim i moralnim normama i vrijednostima društva kojeg je dijete član, omogućavanje djetetova obrazovanja te uključivanje djeteta u različite aspekte života zajednice.

U proučavanju roditeljskog ponašanja i glavnih odrednica istog najčešće se kroz istraživanja razlikuju dva dominantna znanstveno dokazana pristupa: *tipološki* (Baumrind, 1971) i *dimenzionalni* pristup (Becker, 1964).

Tipološki pristup roditeljstvu opisuje *roditeljske odgojne stilove* koji se mogu definirati kao „emocionalno ozračje unutar kojeg se odvijaju sva međudjelovanja roditelja i djeteta“ (Obradović i Čudina-Obradović, 2003, str. 46). Drugim riječima, radi se o odgojnoj klimi unutar koje se ostvaruju, održavaju i mijenjaju odnosi između roditelja i djeteta, a koja se temelji na

brojnim roditeljskim ponašanjima u nizu situacija (Berk, 2015; Yaffe, 2020). Briga za dijete i njegov odgoj podrazumijeva *roditeljsku toplinu* u smislu ljubavi, podrške, njege i pažnje te sigurnosti i ohrabrenja kao i *roditeljsku kontrolu* u vidu postavljanja razvojno primjerenih granica i definiranja određenih pravila, roditeljskog nadzora i očekivanja. S obzirom na razine roditeljske topline i kontrole, razlikuju se četiri osnovna roditeljska odgojna stila – autoritarni, autoritativni, permisivni i indiferentni (Berk, 2015; Klarin i Đerđa, 2014).

Autoritativni roditeljski stil (demokratski) karakteriziraju visoka emocionalna toplina, ali i čvrsta kontrola. Roditelji koji imaju ovaj odgojni stil pred dijete stavljaju očekivanja, ciljeve i zahtjeve koji su primjereni njihovoj razvojnoj dobi, postavljaju im granice te objašnjavaju te granice kako bi ih djeca mogla razumjeti i samim time jednostavnije pratiti i poštovati. Uz navedeno, autoritativni roditelji djeci pružaju potreban osjećaj pripadanja, nježnosti, prihvaćanja i potpore, te za dijete predstavljaju sigurnu bazu kojoj se dijete može obratiti svaki put kad se osjeća anksiozno, ugroženo ili prestrašeno pri izloženosti novim i nepredvidivim okolinama i situacijama (Berk, 2015; Obradović i Čudina-Obradović, 2003; Pinquart i Kauser, 2018). Ljubić (2019) te Hayek i suradnici (2022) ističu kako djeca autoritativnih roditelja imaju bolja školska i akademska postignuća, ali i na socijalnom planu spremniji su na suradnju i razvijaju stabilne i dugotrajne odnose s drugima. *Autoritarni roditeljski stil* (autokratski) podrazumijeva roditeljska ponašanja koja karakterizira stroga kontrola i niska roditeljska toplina. Ovakvi roditelji postavljaju pred dijete vrlo visoka očekivanja i ciljeve, upućuju prema djetetu brojne zahtjeve te disciplinu, bez mnogo podrške, osjetljivosti, roditeljske topline i pozitivne emocionalnosti, postavljaju kao imperativ (Berk, 2015; Obradović i Čudina-Obradović, 2003). Autoritarni roditelji su skloni pokazivanju negativne emocionalnosti i verbalnog neprijateljstva, djeci ne daju pravo na autonomno djelovanje, te su primarno usmjereni na razvoj djetetovih vještina poslušnosti i samokontrole (Jadon i Tripathi, 2019; Klarin, 2006). Djeca odgajana u ovakvoj klimi pokazuju mnogo problema u ponašanju uključujući agresivna, nepovjerljiva i bojažljiva ponašanja, brzo se uzrujaju te su skloni negativnoj emocionalnosti, promjenama raspoloženja i razvijanju osjećaja krivice (Berk, 2015; Gorostiaga i sur., 2019). *Permisivni roditeljski stil* (popustljivi) karakterizira kombinacija izražene roditeljske topline i niske kontrole. Uključuje roditeljska ponašanja u kojima roditelji slabo ili uopće ne kontroliraju ponašanje vlastite djeteta, a istovremeno mu pružaju bezuvjetno prihvaćanje i podršku. Roditelji djeteta potiču da bude samostalno i kreativno, a u tom naumu ne pružaju preko potrebno vođenje i nadzor. U nedostatku granica i eksternalne kontrole istih, djeca nisu u mogućnosti razviti internalnu

kontrolu i samoregulaciju vlastitih ponašanja te se shodno navedenom loše snalaze u situacijama koje imaju jasnu strukturu i u kojima se izdvaja autoritetna uloga, reagirajući često na impulzivan i agresivan način (Klarin, 2006; Rutledge i Swindle, 2016). U *Indiferentnom roditeljskom stilu* (ravnodušni, zanemarujući) dominiraju niska roditeljska toplina i niska kontrola. Indiferentne roditelje karakteriziraju ponašanja u kojima dijete nema nadzor, ne postavljaju se granice, a uz to izostaje roditeljska podrška i osjećaj sigurnosti (Berk, 2015). Upravo se ovaj roditeljski odgojni stil najčešće kroz istraživanja povezuje s najnegativnijim razvojnim ishodima djece poput nerazvijenih socijalnih vještina, iskazivanja neprijateljstva i sklonosti delikventnim ponašanjima (Brković, 2009; Klarin, 2006; Wang i sur., 2021).

Dimenzionalni pristup roditeljstvu ističe različite dimenzije koje se nalaze u osnovi roditeljskog ponašanja. U brojnim se istraživanjima novijeg datuma govori se o tri dimenzije istog, a to su emocionalnost te bihevioralna i psihološka kontrola (Aunola i sur., 2013; Macuka 2010; Romm i sur., 2020; Symeou i Georgiou, 2017). Roditeljska emocionalnost je dimenzija koja se opisuje toplinu, podržavajuća ponašanja i posvećenost djetetu. Bihevioralna kontrola se prvenstveno odnosi na nadziranje ponašanja te postavljanje određenih granica i pravila, a sve u svrhu reguliranja djetetovog ponašanja. Roditelj pri tome ima aktivnu ulogu u vođenju djeteta ka usvajanju društvenih normi i vrijednosti te poštivanju postavljenih granica u različitim situacijama (Klarin i Đerđa, 2014). Iz navedenog je vidljivo kako je ovakva vrsta kontrole poželjna i potrebna pri odgoju kako bi dijete razvilo socijalne vještine i sposobnosti snalaženja i biranja adekvatnog ponašanja u različitim situacijama. Takav zaključak potvrđuju istraživanja koja povezuju nedostatak bihevioralne kontrole u odgoju s lošim školskim postignućima i eksternaliziranim problemima u ponašanju poput agresivnosti, impulzivnosti, problema s ophođenjem i suprotstavljanjem (Pinquart, 2017). S druge strane psihološka kontrola se primjenjuje od strane roditelja s ciljem kontroliranja dječjeg unutarnjeg svijeta, njegovih emocija i doživljaja. S obzirom na navedeni cilj psihološke kontrole, ista se kroz brojna istraživanja povezuje s nepoželjnim razvojnim ishodima poput internaliziranih problema, najčešće anksioznosti i depresivnosti (Klarin i Đerđa, 2014; Pinquart, 2017).

Shodno značaju i utjecaju koji *roditeljski odgojni stilovi* imaju na razvojne ishode djece, istraživači su usmjereni na proučavanje raznih čimbenika koji utječu na roditeljsko ponašanje i odgojne stilove te su istakli individualne značajke roditelja, značajke djeteta te širi obiteljski i društveni kontekst (Belsky, 1984). Pod karakteristikama roditelja podrazumijevaju se psihološko zdravlje, emocionalna zrelost te osobine ličnosti, inteligencija, stavovi i znanja roditelja. Iz navedenog je jasno vidljiva važnost istraživanja i dubljeg razumijevanja različitih

karakteristika roditelja koje utječu na njihovo roditeljsko ponašanje, a samim time i na razvojni put djece. Jedna od takvih karakteristika koja se ističe kao relevantna je sklonost perfekcionizmu u roditeljskoj ulozi, a više riječi o njemu bit će u nastavku.

U pristupu istraživanja roditeljstva roditeljstvo se razmatra kao životna uloga, ali i kao proces koji teče s razvojem i sazrijevanjem djeteta te uključuje promjene u odnosima između djeteta i roditelja, te roditelja međusobno (Simpson i Belsky, 2008). Kroz iskustvo roditeljstva je potrebna spremnost na prilagodbu i promjene te otvorenost prema nadogradnji vlastitih vještina. Na taj način na roditelje možemo gledati kao na cjeloživotne učenike koji kroz proces odgoja vlastite djece kontinuirano nadograđuju postojeća znanja i vještine te usvajaju nova koja im omogućuju da budu uspješni u vlastitoj ulozi. Zahvaljujući osobnom rastu i razvoju kako roditelja tako i djece, između njih se ostvaruje odnos okarakteriziran povjerenjem, prihvaćanjem, osjećajem pripadnosti i sigurnosti što je temelj za razvoj djeteta u zrelu, odgovornu i emocionalno stabilnu odraslu osobu (Jurčević-Lozančić, 2011).

1.2. Suvremeno roditeljstvo

Jedna od teorija koje predstavljaju okosnicu suvremenog istraživanja obitelji i roditeljstva je teorija ekoloških sustava predstavljena od strane Urie Bronfenbrennera (1979). Teorija u prvi plan stavlja kontekst, odnosno naglašava transakcijsku, dvosmjernu prirodu odnosa između pojedinca i njegove okoline pri čemu je pretpostavljeno kako čovjek oblikuje okolinu koja istovremeno oblikuje njega. U sklopu teorije izdvojena su četiri kompleksna sustava unutar kojih se odvija razvoj pojedinca, a riječ je o mikrosustavu, mezosustavu, egzosustavu i makrosustavu, dok je pojedinac smješten u samo središte (Berk, 2015). Tako mikrosustav reprezentira razinu okoline koja je pojedincu najbliža, a koja uključuje dvosmjerne interakcije i odnose u neposrednoj okolini poput obitelji, prijatelja, škole i radnog mjesta koje imaju trajan utjecaj na razvoj kako djece tako i roditelja budući da roditelji utječu na razvoj i sazrijevanje vlastitog djeteta, no povratno i dijete svojim karakteristikama, sposobnostima i osobinama ličnosti utječe na roditelja. Nadalje, koncept koji reprezentira različite veze između elemenata mikrosustava je mezosustav, a uključuje odnose koje roditelji imaju s prijateljima djeteta ili sa nastavnicima i sl. Vasta i suradnici (1998) u ovom kontekstu ističu važnost povezanosti između elemenata okolinskih sustava jer će dijete u prisustvu veće povezanosti imati stabilniji i dosljedniji sustav podrške. Treći okolinski sustav je egzosustav, a odnosi se na sva ona okruženja, institucije i situacije u kojima pojedinac aktivno ne sudjeluje, ali koji na

njega mogu utjecati posredno poput primjerice lokalne vlasti ili zdravstvenih organizacija. Konačno, makrosustav je najopširniji sustav u kojem se odvija razvoj, a koji se odnosi na kulturu i subkulturu u kojoj pojedinac živi te uključuje društvene i moralne norme i vrijednosti, zakone i običaje, ali i brojne trendove koji se javljaju u suvremenom svijetu.

Na temelju navedenog, može se zaključiti kako okolina reprezentira dinamičan i promjenjiv te iznimno kompleksan sustav koji na više razina utječe na pojedinca i njegov razvoj. Dolazi do promjena u odnosima različitih elemenata okoline kao i do stvaranja novih uvjeta, trendova i očekivanja. Iznimno je važno prilikom istraživanja relevantnih odrednica roditeljstva uzeti u obzir trendove koji se javljaju u suvremenom društvu budući da se svakom predmetu istraživanja treba prići iz konteksta vremena u kojem se razvija. Stoga je ključno osvrnuti se na karakteristike suvremenog roditeljstva, promjene koje se javljaju u odgojnoj praksi i ulogama koje preuzimaju roditelji, ali i u strukturi i dinamici obitelji.

U začecima istraživanja roditeljske uloge i dječjeg razvoja, pojam roditeljstva se vrlo često poistovjećivao s majčinstvom, a kao rezultat toga u većini istraživanja roditeljskog i dječjeg razvoja starijeg datuma sudjelovale su samo majke (Obradović i Čudina-Obradović, 2003). Pogled na roditeljstvo isključivo kroz prizmu majčinstva proizlazio je iz biološkog temelja majčinstva kao nerazdvojivog djela ženina identiteta, dok se na očeve nije gledalo kao na njegovatelje, već kao na skrbnike čija je zadaća bila da osiguraju djetetu adekvatne uvjete za razvoj u terminima financijske potpore te pružanja sigurnosti i stabilnosti. Međutim, u suvremenom roditeljstvu došlo je do pojave „ravnopravnog roditeljskog partnerstva“ koje reprezentira rušenje stereotipa o tipičnoj majčinskoj i očinskoj figuri, drugačiju podjelu uloga i zadaća u obitelji i izvan nje te odbijanje popuštanja pred rodno očekivanim načinima ponašanja i drugim socijalnim pritiscima (Obradović i Čudina-Obradović, 2003). Danas se pod pojmom roditeljstva podrazumijevaju kako majčinstvo tako i očinstvo budući da i očevi imaju jedinstven i samostalan utjecaj na dječji razvoj koji nadilazi samu instrumentalnu ulogu oca (Berk, 2015).

Također, suvremeno roditeljstvo okarakterizirano je promjenama u dinamici i strukturi obitelji kao najmanje, a time i najosjetljivije društvene zajednice koja se nalazi u transakcijskom odnosu sa širim društvenim kontekstom unutar kojega postoji i koji održava (Bronfenbrenner, 1979). Promjene u suvremenom društvu potaknute modernizacijom, urbanizacijom i individualizacijom reflektirale su se na uloge roditelja i djece, interakcije unutar obitelji, odnose među partnerima, oblike obiteljskog života kao i na percepciju obitelji od strane društva (Mandarić Vukušić, 2016). Tako prihvaćanje različitosti, vrednovanje slobode izbora i isticanje ravnopravnosti muškaraca i žena čine temelj za promjene koje su opažene na planu

obiteljskog života (Mandarić Vukušič, 2016). Neke od najistaknutijih promjena koje su zabilježene su svakako rastući broj zaposlenih i ekonomski samostalnih žena, sve kasnija dob stupanja u brak kako kod žena tako i kod muškaraca. Osim navedenog, sve je veći broj bračnih parova bez djece, rapidno raste broj razvoda i ponovnih sklapanja brakova, kao i učestalost jednoroditeljskih obitelji (Mandarić Vukušič, 2016).

Obitelj tako postaje zajednica koja se mijenja u vremenu, a u svijetlu suvremenog društva dolazi i do promjena na planu različitih roditeljskih ponašanja od kojih se posebice ističe težnja prema nedostižnom idealu „savršenog roditelja“. Roditeljstvo predstavlja jednu od najzahtjevnijih uloga koju će pojedinac preuzeti tokom života, a za sebe ujedno veže i visoku razinu odgovornosti i sposobnosti prilagodbe te otvorenosti za kontinuirano učenje i mijenjanje. Većina roditelja svjesna je spomenutih obilježja i zahtjeva koje ova iznimno važna uloga uključuje, no uz spomenuto prisutni su i brojni zahtjevi i pritisci iz okoline, slika koju društvo ima o dobrom roditelju i želja za uklapanjem u tu sliku. U tom kontekstu svakako se ističu očekivanja kako bi roditelj trebao biti najbolja moguća verzija sebe i uložiti sve svoje napore i sposobnosti u odgoj djeteta koristeći sve resurse koji su mu dostupni. Drugim riječima pred roditelje se često stavlja zahtjev za besprijekošću u svim sferama roditeljskog ponašanja i djelovanja, a neki od roditelja internaliziraju ova okolinska očekivanja te streme prema tituli „savršenog roditelja“ koja je nedostižna, a može predstavljati jako velik izvor stresa, tjeskobe i osjećaja neadekvatnosti (Furutani i sur., 2020; Lee i sur., 2013; Sorkkila i Aunola, 2020).

1.3. Perfekcionizam

Perfekcionizam, kao osobina ličnosti koja je karakterizirana potrebom za besprijekošću i savršenstvom u svim domenama života, predstavlja predmet istraživanja čiji je značaj prepoznat od strane mnogobrojnih znanstvenika s različitih područja interesa (Bieling i sur., 2004). Intenzivno istraživanje perfekcionizma u posljednjih 30-tak godina polučilo je velik broj vrijednih spoznaja, no svakako je stvorilo i određenu konfuziju glede strukture perfekcionizma te implikacija koje perfekcionistačke težnje imaju na dobrobit pojedinca. Razlog navedenom je tradicija istraživanja perfekcionizma koja su proizlazila iz različitih teorijskih perspektiva te različiti načini operacionalizacije samog koncepta, a što je u konačnici otežalo integraciju znanstvenih spoznaja u ovom području. Tako se razlikuju definicije perfekcionizma koje imaju vlastite jedinstvene naglaske i strukturu. Primjerice Hewitt i Flett (1991) definiraju perfekcionizam kao težnju za besprijekomom izvedbom i nepogrešivošću. Od

strane Frosta i suradnika (1990) perfekcionizam je definiran u terminima postojanja iznimno visokih standarda postignuća udruženih s tendencijom pretjerano kritičnih oblika samoevaluacije. Unatoč činjenici kako još ne postoji jedinstvena općeprihvaćena definicija perfekcionizma, postoji konsenzus oko priznavanja istog kao jednog iznimno relevantnog konstrukta koji ima istaknutu ulogu u psihičkom zdravlju i dobrobiti pojedinca, odabiru aktivnosti, ponašanju, a prepoznat je na temelju mnogih empirijskih dokaza i kao faktor ranjivosti za razvoj i održavanje brojnih psihičkih poteškoća (Cook i Kearney, 2014; Limburg i sur., 2017; Wade i sur., 2016).

Počeci istraživanja perfekcionizma obilježeni su pogledom na perfekcionizam kao na jednodimenzionalan konstrukt koji označava jednu prvenstveno nepoželjnu i neadaptivnu osobinu koja je ujedno i rizični faktor u etiologiji mnogih oblika psihopatologije (Ellis, 2002; Terry-Short i sur., 1995). Burns (1980) navodi kako se karakteristike perfekcionista, poput nedostižnih ciljeva, težnja prema nepogrešivosti i pretjerane generalizacije, izražavaju na planu njihovog emocionalnog doživljavanja, mišljenja i ponašanja. Takve osobine dovode perfekcionista u stanje neprestane borbe za realizaciju dalekih i nerealnih ciljeva, te neadaptivno definiranje sebe i određivanje vlastite vrijednosti u terminima (ne)uspjeha u ostvarivanju postavljenih ciljeva. Rhéaume i suradnici (2000) ističu kako perfekcionizam predstavlja skup kognitivnih faktora, povezanih s osjetljivošću na stres, među kojima su nerealne ideje o izvrsnosti i posve disfunkcionalni stavovi o nesavršenosti. Nadalje u literaturi se isticalo kako perfekcionizam vodi do kroničnog osjećaja neuspjeha, neodlučnosti, prokrastinacije i srama (Burns, 1980; Capan, 2010; Hamachek, 1978; Kurtović i sur., 2019). U prilog definiranju perfekcionizma kao jednodimenzionalne neadaptivne osobine ličnosti govore i brojni empirijski dokazi o pozitivnoj povezanosti perfekcionizma sa depresivnošću, anksioznošću, stresom, suicidalnim mislima, niskim samopoštovanjem te niskim zadovoljstvom životom, a i brojnim drugim pokazateljima narušenog mentalnog i tjelesnog zdravlja (Boone i sur., 2012; Hewitt i sur., 1996; Limburg i sur., 2017; Rnic i sur., 2021).

Ovakve nalaze treba promatrati u svjetlu činjenice kako su u počecima istraživanja, u skladu s teorijskim polazištem o perfekcionizmu kao isključivo neadaptivnoj i jednodimenzionalnoj osobini ličnosti, mjerni instrumenti kreirani po uzoru na teoriju i samim time uglavnom su se orijentirali na nepoželjne karakteristike perfekcionista. Stjecanjem spoznaja na ovom području, stajalište o perfekcionizmu kao jednodimenzionalnog negativnoj karakteristici postajalo je sve neprihvatljivije, a sve se više naglašavala kompleksna i

višedimenzionalna priroda perfekcionizma koji osim neadaptivnih dimenzija, svakako ima i one adaptivne u terminima težnje za uspjehom, osobnim rastom i razvojem (Krpan, 2020).

U svjetlu poimanja perfekcionizma kao višedimenzionalnog konstrukta sa svojim pozitivnim i negativnim dimenzijama, Hamachek (1978) je jedan od prvih autora koji se odmaknuo od tradicionalnih koncepcija perfekcionizma kroz isticanje distinkcije između *normalnog* perfekcionizma i *neurotskog* perfekcionizma. *Normalni* perfekcionizam tako definira kao karakteristiku pojedinca koja je motivirajuća, koja donosi zadovoljstvo uspjehom i pozitivno djeluje na samopoštovanje. Drugim riječima normalni perfekcionista postavljaju visoke, ali realno dostižne ciljeve, nisu pretjerano fokusirani na uspjeh, no kad ga ostvare iznimno ga cijene i osjećaju zadovoljstvo, toleriraju greške i proaktivno se nose s preprekama na putu prema postavljenim ciljevima. S druge strane *neurotski* perfekcionizam predstavlja izraženo stremljenje prema nerealno visokim ciljevima, a što je motivirano prvenstveno strahom od neuspjeha. Neurotski perfekcionista postavljaju nerealne standarde postignuća, obuzeti su strahom od neuspjeha, a kad se greške dogode za njih one predstavljaju potvrdu vlastite nesposobnosti (Hamachek, 1978).

Koncepciju perfekcionizma kao multidimenzionalnog konstrukta ponudili su Frost i suradnici (1990) koji su definirali ukupno šest dimenzija perfekcionizma od kojih su četiri intrapersonalne i dvije interpersonalne: visoki osobni standardi, potreba za preciznošću, organizacijom i redom, zabrinutost zbog grešaka, sumnja u kvalitetu vlastite izvedbe, roditeljska kritičnost i percepcija roditeljskih očekivanja. U kontekstu ovog modela ističe se kako je jedan od glavnih nedostataka jednodimenzionalnih teorija perfekcionizma taj što ne diferenciraju perfekcionista od vrijednih, upornih i uspješnih osoba ističući kako je perfekcionizam uvelike kompleksniji od jednostavne želje za uspjehom.

Osim pitanja o strukturi perfekcionizma, interes mnogobrojnih istraživača bio je usmjeren i na pokušaj odgovora na pitanje o (ne)adaptivnoj prirodi perfekcionizma. Tako su Frost i suradnici (1993) istakli dva temeljna faktora u osnovi mjera perfekcionizma – „perfekcionistačke pozitivne težnje“ i „perfekcionistačka negativna zabrinutost“. Faktor perfekcionistačkih pozitivnih težnja odnosi se na adaptivne dimenzije perfekcionizma, te se povezuje sa pozitivnim afektivnim stanjima (Bieling i sur., 2004), dok faktor perfekcionistačke negativne zabrinutosti reprezentira neadaptivnu dimenziju perfekcionizma povezanu s negativnim afektom te povišenim razinama depresivnosti, anksioznosti i stresa (Lynd-Stevenson i Hearne, 1999). Nadalje, Stoeber i Otto (2006) svojom su metaanalizom potvrdili model perfekcionizma u sklopu kojeg razlikuju adaptivne i neadaptivne perfekcionista, te

neperfekcionista. Adaptivni perfekcionista dijele zajedničke karakteristike s prethodno opisanim normalnim perfekcionista (Hamachek, 1978), a karakteriziraju ih naglašene perfekcionistačke pozitivne težnje uz niže razine negativne perfekcionistačke zabrinutosti. Odnosno, orijentirani su na postizanje izvanrednih ciljeva, ali nisu pretjerano usmjereni na potencijalne greške u izvedbi, niti se često angažiraju u destruktivnom samokritiziranju. S druge strane, neadaptivne perfekcionista uz istaknute perfekcionistačke težnje karakterizira i izrazita negativna perfekcionistačka zabrinutost koja uključuje strah od neuspjeha, pretjerano razmišljanje o greškama te slična ponašanja. Shodno navedenom, Stroeber i Otto (2006) postuliraju kako upravo faktor perfekcionistačke negativne zabrinutosti može biti ključan u diferenciranju zdrave težnje prema izvrsnosti od patoloških oblika perfekcionista koji uvelike narušavaju svakodnevno funkcioniranje pojedinca.

U svrhu detaljnijeg razumijevanja kognitivnog, emocionalnog i ponašajnog funkcioniranja adaptivnih i neadaptivnih perfekcionista svakako valja istaknuti i *dvoprocesni model perfekcionista* postuliran od strane Sladea i Owensa (1998). Ovaj model kao relevantan faktor ne ističe toliko obilježja ponašanja pojedinca, koliko funkciju koju to ponašanje ima, te slično Terry-Shortu i suradnicima (1995) pretpostavljaju kako se osnovna razlika između adaptivnog i neadaptivnog perfekcionista krije u motivacijskoj osnovi ponašanja koja podrazumijevaju. Adaptivni perfekcionista je okarakteriziran mislima i cilju usmjerenim ponašanjem koje je vođeno pozitivnim potkrepljenjem i željom za postizanjem uspjeha, odnosno težnjom prema osiguravanju pozitivnih posljedica. Suprotno, za neadaptivni perfekcionista svojstvene su kognicije i ponašanjima koja su vođena strahom od doživljavanja neuspjeha, te težnjom za izbjegavanjem negativnih, neželjenih posljedica. Iz navedenog Slade i Owens (1998) zaključuju kako istovjetno ponašanje – težnja prema besprijekornosti u izvedbi može biti vođena posve različitim emocionalnim stanjima ovisno o motivima koji se nalaze u osnovi ponašanja, a što određuje (ne)adaptivnost tog ponašanja.

Autori Hewitt i Flett (1991) također su, potaknuti novom strujom istraživanja u području perfekcionista, postulirali vlastitu dimenzionalnu strukturu perfekcionista u kojoj ističu perfekcionista kao trodimenzionalni konstrukt, a dimenzije se razlikuju ovisno o objektu prema kojemu je perfekcionista usmjeren. *Samoorijentirani perfekcionista* (engl. self-oriented perfectionism) jedna je od tih dimenzija, a uključuje postavljanje vlastitih visokih standarda postignuća kao i motivaciju za postizanjem tih standarda. Također podrazumijeva postavljanje iznimno visokih i često neostvarivih ciljeva, samokritičnost, neprihvatanje sebe i vlastitih uspjeha radi opsesivne ideje kako nikad nisu dovoljno dobri te tendenciju da se prikažu

besprijeckornima uz pokušaje skrivanja vlastitih nedostataka i grešaka. *Drugima-usmjereni perfekcionizam* (engl. other-oriented perfectionism) sljedeća je dimenzija koja uključuje postavljanje jako visokih očekivanja prema drugim ljudima i rigidnu evaluaciju njihove izvedbe i ponašanja. Odnosno ova dimenzija uključuje isti obrazac ponašanja kao i prethodno opisana dimenzija, ali u ovom slučaju takva su ponašanja usmjerena prema drugima, a ne prema samom pojedincu. Osobe s izraženom ovom dimenzijom perfekcionizma često su kompetitivni, dominantni, hladni, nestrpljivi te su neprijateljski raspoloženi kada ih okolina razočara. Treća dimenzija je *društveno propisan perfekcionizam* (engl. socially prescribed perfectionism) kojeg obilježava percepcija osobe da drugi ljudi pred nju stavljaju visoko pozicionirane standarde postignuća i da strogo evaluiraju svaki njezin postupak. Pojedinci koji su visoko na ovoj dimenziji perfekcionizma često su nesigurni u sebe i svoje postupke, anksiozni su zbog konstantnog očekivanja evaluacije i često su ovisni o ljudima iz vlastite okoline. Unatoč prethodno opisanom obrascu ponašanja koja se vežu za samoorijentirani, drugima-usmjeren i društveno propisan perfekcionizam, Stoeber i Otto (2006) ističu kako se navedene dimenzije mogu kategorizirati u adaptivni ili neadaptivni perfekcionizam pri čemu samoorijentirani perfekcionizam i drugima usmjeren perfekcionizam spada u adaptivne dimenzije perfekcionizma, zajedno uz Frostove dimenzije osobnih standarda i organiziranosti, dok društveno propisan perfekcionizam spada u kategoriju neadaptivnog perfekcionizma, zajedno uz zabrinutost zbog grešaka, preispitivanje vlastitih postupaka, roditeljsku kritičnost i roditeljska očekivanja. Ovakvo dimenzionalno poimanje perfekcionizma baza je i mnogobrojnim novijim istraživanjima ove tematike.

U jeku novih istraživanja perfekcionizma posebna pažnja se posvećuje specifičnijim i preciznijim istraživačkim ciljevima i problemima koja su sve više orijentirana na perfekcionizam vezan za određene životne uloge pa se tako zbog mnogih implikacija koje perfekcionistačke težnje imaju na mentalno zdravlje, poseban interes posvetio istraživanju i detaljnijem razumijevanju perfekcionizma u roditeljskoj ulozi budući da je riječ o jednoj od najkompleksnijih uloga koju pojedinac preuzima tokom vlastitog životnog vijeka.

1.4. Perfekcionizam u roditeljstvu

1.4.1. Obilježja roditelja perfekcionista

Od samih početaka istraživanja perfekcionizma postavljalo se pitanje o razvoju istog kod pojedinca i implikacijama koje taj razvoj ima na funkcioniranje u svakodnevnom

životu, a mnogobrojna istraživanja kao jednu od relevantnih spoznaja izdvojili su utjecaj koji na razvoj perfekcionizma kod djece, adolescenata i mladih odraslih osoba ima perfekcionizam njihovih roditelja (Carmo i sur., 2021; Flett i sur., 2002). Perfekcionizam u roditeljstvu može se definirati kao stremljenje prema besprijekornosti u gotovo svim aspektima roditeljske uloge, života i aktivnosti. Roditelji koji imaju izražene perfekcionistačke tendencije skloni su imati izrazito visoka očekivanja od sebe samih, ali i vlastite djece potičući često i kod njih razvoj perfekcionistačkih crta (Carmo i sur., 2021; Cook i Kearney, 2014; Smith i sur., 2022). Oni vjeruju kako uvijek „mogu više i bolje“, a karakteriziraju ih i izrazito visoki osobni standardi vezani za brigu i skrb o djeci, te strah od doživljavanja neuspjeha u ulozi roditelja (Azizi i Besharat, 2011). Roditelji perfekcionista, kako ističe Horney (2013), uvijek osjećaju kako „nešto trebaju ili moraju napraviti“, te vrlo rijetko kada dožive uspjeh u njemu uživaju, već su u neprestanom stanju napetosti jer „uvijek trebaju biti uspješniji i raditi više“. Skloni su razmišljanju kako trebaju biti savršeni roditelji i kako bi bez poteškoća trebali ostvariti sve postavljene ciljeve. Takva vjerovanja i očekivanja često preokupiraju pažnju roditelja i preplavljuju ih osjećajem napetosti i potrebom za savršenstvom, a navedeno može značajno interferirati s njihovom sposobnošću da na topao i empatičan način odgovore na djetetove želje i potrebe (Azizi i Besharat, 2011; Lilley i sur., 2020). U novijim istraživanjima roditeljski perfekcionizam se sve češće povezuje i sa helikopter roditeljstvom kao stilom roditeljstva karakteriziranim pretjeranom kontrolom i prezaštićivanjem (Segrin i sur., 2020).

1.4.2. Roditeljski perfekcionizam kao višedimenzionalni konstrukt

Kad je riječ o perfekcionizmu u roditeljskoj ulozi, u literaturi se najčešće razlikuju dvije dimenzije roditeljskog perfekcionizma – društveno propisan i samoorijentirani roditeljski perfekcionizam (Appleton i sur., 2010; Cook i Kearny, 2014; Lee i sur., 2013). Društveno propisan roditeljski perfekcionizam karakterizira uvjerenje kako društvo očekuje od pojedinca da bude besprijekoran roditelj vlastitom djetetu, a izrazito visoka očekivanja i ciljevi proizlaze iz okoline. S druge strane, samoorijentirani roditeljski perfekcionizam odlikuju visoka očekivanja i osobni standardi koji proizlaze iz samog pojedinca i njegove ličnosti, a između ostalog uključuje i iznimno visoko postavljene standarde kao roditelja te visoku motivaciju prema ostvarenju u ulozi „savršenog roditelja“ (Snell i sur., 2005). Shodno navedenom, izvor perfekcionistačkih tendencija roditelja može biti u vlastitoj osobnosti ili pak nametnut od strane društva u sklopu različitih očekivanja, vanjskih standarda i društvenih normi. U ovom kontekstu

svakako je potrebno u obzir uzeti karakteristike suvremenog roditeljstva i kontekst u kojemu se u današnjem društvu roditelji razvijaju i mijenjaju u svojoj ulozi. Poštivanje društvenih normi i praćenje trendova neizostavan je preduvjet za ostvarivanje i zadržavanje statusa člana određenog društva i zajednice, a ljudi su pored toga često na različite načine nagrađeni ukoliko se drže istih. Stoga, nije neobično da u suvremenom društvu gdje je sve veći naglasak na ogromne količine informacija i dostupnost istih, roditelji razvijaju težnju i potrebu prema usvajanju što više informacija, znanja i vještina koje će im omogućiti da se približe korak bliže tituli „savršenog roditelja“. U društvu u kojemu su sve informacije prezentirane kao dostupne odmah i u kojem se sve veći naglasak stavlja na performativnost i uspjeh u roditeljskoj ulozi, roditelji često teže osjećaju pritiska glede vanjskih standarda za roditeljski uspjeh. K tome neki roditelji imaju i sami razvijene perfekcionističke crte ličnosti te izraženu usmjerenost prema izvrsnosti što može predstavljati dodatan izvor tjeskobe. Osim spomenutih trendova, Musick i suradnici (2009) ističu još jedan relevantan faktor za razumijevanje povećanja perfekcionističkih tendencija u suvremenom roditeljstvu, a to je sve kasnija dob odlučivanja na roditeljstvo, a posebice kod pojedinaca visokog socioekonomskog statusa. Spoznaja da takvi pojedinci imaju na raspolaganju više resursa i vremena koji se mogu uložiti u pripremu na roditeljsku ulogu može pospješiti kreiranje iznimno visokih, pa i nedostižnih ciljeva vezanih za roditeljstvo. Rezultati brojnih istraživanja podupiru navedene pretpostavke. Primjerice, Curran i Hill (2019) su u svojoj metaanalitičkoj studiji dobili rezultate koji ukazuju na značajne razlike u istaknutosti perfekcionizma među kohortama mladih ljudi, pri čemu je zabilježen stalan porast perfekcionističkih težnji. Navedeni nalaz se objašnjava kroz osvrt na prethodno spomenute trendove koji su kreirali okruženje u kojemu su mladi ljudi koji žele osnovati obitelj kao i oni koji su već roditelji pod stalnim pritiskom uslijed izloženosti sve kompetitivnijim okruženju i manje realističnim očekivanjima nego generacije prije.

1.4.3. Perfekcionizam i drugi konstrukti u roditeljstvu

Na temelju navedenog, jasno je zaključiti kako perfekcionizam ima značajne implikacije na planu emocionalnog, kognitivnog, motivacijskog i bihevioralnog funkcioniranja roditelja. Tom idejom bavila su se i istraživanja koja su ispitivala odnos roditeljskog perfekcionizma sa brojnim relevantnim konstruktima u kontekstu roditeljstva. Primjerice, Snell i suradnici (2005) su u vlastitom istraživanju pretpostavili direktnu povezanost između roditeljskog perfekcionizma te stilova roditeljstva, stilova privrženosti i roditeljskog zadovoljstva. Kad je riječ o stilovima roditeljstva, rezultati su pokazali kako su sudionici koji

su vlastiti stil roditeljstva u upitniku samoprocjene opisali kao autoritaran postigli visoke rezultate na 9 od 11 dimenzija perfekcionizma koje su procjenjivane u istraživanju. Nadalje, Azizi i Besharat (2011) u svom istraživanju izvještavaju o pozitivnoj povezanosti majčinog društveno propisanog i samoorijentiranog perfekcionizma s autoritarnim i permisivnim roditeljskim stilom. Isti rezultati dobiveni su kad je u obzir uzet očev društveno propisan i samoorijentirani perfekcionizam. Azizi i Besharat (2011) navode nekoliko razloga bliske veze između roditeljskog perfekcionizma i stilova roditeljstva. Jedan od njih proizlazi iz samih karakteristika roditelja perfekcionista. Oni su zbog pretjerane zaokupljenosti ekstremno visokim osobnim standardima i strahom od neuspjeha i grešaka skloni postati manje osjetljivi na djetetove potrebe i želje, a jedini prioritet koji ostaje su vlastiti osobni standardi. Drugo ponuđeno objašnjenje je pak da roditelji perfekcionista mogu na vlastitu djecu prenijeti standarde, očekivanja i ciljeve za koje su smatrali da ih sami ne mogu postići što je popraćeno strogim kritikama i evaluacijom djetetova ponašanja kao i angažiranjem u psihološkoj kontroli djeteta koja je jedan od indikatora roditeljskog stila. Posljednje objašnjenje koje autori daju je u konzistentnosti između visine samopoštovanja i ostvarenog uspjeha. Perfekcionista su skloni vlastitu vrijednost određivati u terminima vlastitih postignuća stoga je moguće da roditelji koji pokazuju ovakva ponašanja prenesu takav vid vrednovanja na vlastitu djecu kroz pružanje ljubavi i prihvaćanja u onoj mjeri u kojoj su zadovoljeni roditeljski zahtjevi i očekivanja (Azizi i Besharat, 2011).

Nadalje, ispitujući odnos perfekcionizma sa privrženošću Snell i suradnici (2005) istakli su kako su oni ispitanici koji su opisivali vlastitog oca i majku kao jako brižne i tople u kontekstu njihovog roditeljskog ponašanja izvještavali o višim razinama samoorijentiranog roditeljskog perfekcionizma, više perfekcionistačkih nastojanja glede vlastitog roditeljskog ponašanja, više roditeljske organizacije i manje kritičizma povezanog uz roditeljstvo od strane vlastitog partnera uparenog s višim partnerskim roditeljskim perfekcionizmom. Također, rezultati sugeriraju kako su neadaptivni aspekti roditeljskog perfekcionizma sistematski povezani sa plašljivim i preokupirajućim obrascima privrženosti, dok se sigurna privrženost pokazala direktno povezanom sa pozitivnim aspektima roditeljskog perfekcionizma. Uz navedeno, rezultati istraživanja Snella i suradnika (2005) pokazali su kako su oni roditelji koji su imali više rezultate na skali roditeljskog zadovoljstva ujedno imali i više perfekcionistačke standarde za roditeljstvo što sugerira kako perfekcionista u roditeljstvu svakako može biti adaptivan i imati pozitivne implikacije na dobrobit roditelja.

Greblo i Bratko (2014) također ističu kako perfekcionizam ima vrlo važnu ulogu u oblikovanju roditeljskih ponašanja i ističu važnost razlikovanja adaptivnih od neadaptivnih dimenzija istog. Prema rezultatima njihova istraživanja, roditelji sa višim razinama adaptivnog perfekcionizma su bili skloni prihvaćati vlastita ograničenja, a i pokazivali su snažnije tendencije prema pružanju bezuvjetne ljubavi, brige i prihvaćanja vlastitoj djeci. Druga istraživanja u ovom području također su pokazala slične rezultate sugerirajući kako su pozitivni aspekti perfekcionistačkih tendencija povezani sa čitavim nizom adaptivnih interpersonalnih kvaliteta i kod muškaraca i kod žena (Suh i sur., 2017). Suprotno, roditelji s naglašenim neadaptivnim perfekcionistačkim crtama mogu pred djecu postavljati nerealistično visoke ciljeve i očekivanja što posljedično dovodi do razočaranja od strane roditelja uslijed neostvarenja istih. Greblo i Bratko (2014) podupiru navedeno rezultatima istraživanja koji su pokazali kako postoji negativna povezanost između neadaptivnog perfekcionizma kod majki i očeva i samoprocjene roditeljskog prihvaćanja. Autori također navode neke druge karakteristike ponašanja roditelja sa istaknutim neadaptivnim perfekcionizmom. Naime, takvi roditelji češće izvještavaju o korištenju strogih kritika u svrhu discipliniranja ili kažnjavanja djece u onim situacijama kada djeca ne uspiju udovoljiti roditeljskim očekivanjima, a brojna istraživanja poput Besharata i Shahidia (2010), Chestera i suradnika (2015) te De Rose i suradnika (2023) pokazala su kako je neadaptivni perfekcionizam pozitivno povezan sa hostilnošću, ljutnjom i agresivnom ruminacijom. Nadalje, Soenens i suradnici (2005) ističu kako su roditelji koji imaju više razine neadaptivnog perfekcionizma ujedno i više intruzivni i češće se angažiraju u psihološkoj kontroli djece koja može imati brojne negativne implikacije na razvoj dječjeg emocionalnog svijeta (Costa i sur., 2016; Dieleman i sur., 2020). Kad je riječ o neadaptivnim oblicima roditeljskog perfekcionizma istraživanja su pokazala kako su ove dimenzije perfekcionizma ponekad povezane sa permisivnim oblicima roditeljstva, a pri čemu permisivno ponašanje roditelju perfekcionista služi kao zaštita za vlastito krhko samopoštovanje od dječjih i partnerovih primjedbi vezanih za njihove postupke i odluke (Greblo i Bratko, 2014; Slaney i sur., 2006).

1.4.4. Roditeljski perfekcionizam usmjeren prema djeci

Perfekcionistačko roditeljstvo može poprimiti različite, bilo adaptivne ili neadaptivne oblike, koji zauzvrat mogu značajno utjecati na kvalitetu roditeljstva, roditeljska ponašanja i stilove odgoja koji u velikoj mjeri oblikuju razvojne ishode djece. Roditelji s

naglašenim perfekcionistačkim crtama, osim što pred sebe stavljaju izrazito visoka očekivanja i standarde postignuća, mogu često od vlastite djece također zahtijevati bespriječnost u različitim sferama djelovanja djeteta poput školskih ili sportskih aktivnosti uz visoke razine kontrole djetetova ponašanja i psihičkog svijeta. Izloženost ovakvom roditeljskom ponašanju i očekivanjima može djecu dovesti u stanje dugotrajne anksioznosti i tjeskobe, zabrinutosti oko neuspjeha kao i sumnje u vlastite sposobnosti što su neka od ključnih obilježja neadaptivnog perfekcionizma (Affrunti i Woodruff-Borden, 2015). Nadalje, roditelji mogu imati izrazito visoka očekivanja od djece i postavljati im zahtjevne ciljeve, no ukoliko pružaju djetetu potrebno vođenje, razumijevanje i toleranciju na pogreške i neuspjehe, vjerojatno je kako djeca ovakvih roditelja neće osjećati količinu pritiska i tjeskobe koju osjećaju djeca roditelja s izraženim neadaptivnim perfekcionizmom. Dapače, moguće je da djeca razviju povoljna vjerovanja o vlastitim sposobnostima i tendenciju postavljanja visokih, ali dostižnih ciljeva koji pospješuju cilju usmjereno ponašanje, a sve navedeno odlika je adaptivnog perfekcionizma. Kad je riječ o dimenzijama roditeljskog perfekcionizma za razvojne ishode kako roditelja tako i djece pokazao se značajnim i perfekcionizam usmjeren prema djeci kao jedan od oblika drugima usmjerenog perfekcionizma (Piotrowski, 2020). Stoeber (2015; 2018) ističe kako se pojedinci koji očekuju bespriječnost od drugih razlikuju po određenim karakteristikama u odnosu na one koji očekuju bespriječnost od sebe samih. Naime, perfekcionista koji pred sebe stavljaju izrazito visoke ciljeve i standarde obilježava samosvijest, motivacija za postignućem, strah od pogrešaka i negativne evaluacije. S druge strane perfekcionista koji pred druge stavljaju perfekcionistačke ciljeve i standarde često karakteriziraju narcizam, makijavelizam, želja za dominacijom i naglašavanje vlastite superiornosti i moći, a očekivanja koja imaju od drugih u funkciji su reguliranja vlastitog nestabilnog samopoštovanja. Tako Piotrowski (2020) definira perfekcionista usmjeren prema djeci kao set očekivanja i visokih standarda koje roditelji imaju, a koji su usmjereni prema njihovoj djeci i obilježeni težnjom prema bespriječnošću u svim dječjim pothvatima i aktivnostima. Piotrowski (2020) također ističe kako je perfekcionista usmjeren prema djeci multidimenzionalan koncept koji uključuje tri dimenzije; visoke standarde, red i diskrepancu. Navedene dimenzije razlikuju se po učinku koji imaju na različite indikatore mentalnog zdravlja kod roditelja. Tako Lin i suradnici (2022) ističu kako su u velikom broju recentnih istraživanja visoki standardi i red bili negativno povezani s roditeljskim stresom dok je dimenzija diskrepance bila pozitivno povezana s istim iz čega autori sugeriraju kako upravo dimenzija diskrepance može biti ključan faktor u perfekcionista usmjerenom prema djeci koji vodi roditelje do sagorijevanja u toj ulozi

(Piotrowski, 2020). Navedeno, nije iznenađujuće ukoliko se uzme u obzir kako upravo diskrepanca između roditeljskih očekivanja i standarda za dijete i djetetovih stvarnih postignuća uistinu može biti izvor visoke razine emocionalnog distresa, nezadovoljstva i razočaranja radi neuklapanja djeteta u roditeljsku sliku savršenog djeteta (Piotrowski i sur., 2020; Smith i sur., 2020). Piotrowski (2020) i Enns i Cox (2002) također ističu kako perfekcionizam usmjeren prema djeci još od rane dječje dobi može igrati važnu ulogu u kasnijem razvoju perfekcionistačkih tendencija kod same djece.

1.5. Ishodi perfekcionizma u roditeljstvu

Pregledom spomenutih, a i brojnih drugih istraživanja u području perfekcionizma vidljivo je kako je riječ o iznimno važnom konstrukt koji ima značajan utjecaj na psihičko zdravlje i psihosocijalnu prilagodbu pojedinca. Autori su poseban značaj predali ispitivanju utjecaja koji istaknute perfekcionistačke težnje imaju na dobrobit roditelja. U tom kontekstu, relevantnim se pokazao odnos perfekcionizma u roditeljstvu sa zadovoljstvom ulogom roditelja i općim zadovoljstvom životom u cjelini. Primjerice, Snell i suradnici (2005) proveli su istraživanje u kojemu se pokazalo kako su oni pojedinci koji su bili zadovoljniji vlastitim roditeljstvom ujedno pokazivali više perfekcionistačke standarde za roditeljstvo. Također pokazalo se kako su pojedinci sa višim razinama roditeljskog zadovoljstva i koji su opisivali vlastitog partnera kao visoko zadovoljnog, karakterizirani višim stupnjem organizacije u roditeljskog ulozi i percepcijom viših perfekcionistačkih standarda kod vlastitog partnera. Također, rezultati su pokazali i kako je zadovoljstvo roditeljstvom bilo direktno povezano sa postavljanjem jasnih standarda u roditeljskoj ulozi, stoga autori naglašavaju da je zadovoljstvo roditeljstvom direktno i pozitivno povezano s adaptivnim dimenzijama perfekcionizma u roditeljskoj ulozi. Brojna druga istraživanja perfekcionizma potvrđuju ove nalaze ističući kako je adaptivni perfekcionizam često povezan s nizom pozitivnih ishoda poput većeg zadovoljstva životom i manjom učestalosti pojave različitih oblika psihopatologije (Linnett, 2020; Moate i sur., 2019; Stoeber i Otto, 2006). S druge strane, neadaptivni perfekcionizam se često manifestira u terminima visoke samookritičnosti, osjetljivosti na kritiku, afektima poput srama i krivnje, te iskrivljenom percepcijom vlastitih sposobnosti i vještina. Autori ovaj oblik perfekcionizma povezuju s nižim zadovoljstvom životom te poremećajima poput anksioznog i depresivnog poremećaja, a sve češće se dovodi u vezu i s opsesivno-kompulzivnim simptomima. Valja naglasiti kako je većina ovakvih istraživanja rađena na akademskoj

populaciji mladih odraslih, dok su istraživanja na populaciji roditelja još u povojima (De Rosa i sur., 2023; Moate i sur., 2019; Stoeber i Otto, 2006; Williams i Levinson, 2021; Wright i sur., 2021). Shodno navedenom, iako adaptivni i neadaptivni oblici perfekcionizma u roditeljskoj ulozi, ali i drugim sferama života, dijele određena obilježja poput visokih standarda postignuća, usredotočenosti na iste te potrebe za povratnom informacijom, oni se uvelike razlikuju u načinima suočavanja s kritikama, izazovima i pritiskom u toj ulozi, a što može značajno utjecati na dobrobit i zadovoljstvo životom.

1.5.1. Mentalno zdravlje roditelja

Kad se govori o procjeni mentalnog zdravlja i dobrobiti roditelja, često se razmatra prisutnost simptoma depresivnosti, anksioznosti i razine stresa. Naime, depresivnost predstavlja emocionalno stanje koje karakterizira velika tuga, osjećaj bezvrijednosti i krivnje, povlačenje od drugih te gubitak interesa i zadovoljstva iz onih stvari i aktivnosti u kojima je osoba prethodno pronalazila zadovoljstvo (Davison i Neale, 2021). Petz (2005) također ističe kako je jedno od temeljnih obilježja depresivnosti snižena psihofiziološka aktivnost u kontekstu otežanog i usporenog mišljenja, bezvoljnosti i obeshrabrenosti. Broj depresivnih simptoma i njihov intenzitet, te stupanj u kojem isti narušavaju svakodnevno funkcioniranje determiniraju ozbiljnost depresivnog stanja. Osjećaji bezvoljnosti i tuge spadaju u spektar normalnog ljudskog emocionalnog doživljavanja, posebice kad je riječ o stresnim i nepredvidivim životnim događajima i okolnostima, no ukoliko su takvi doživljaji intenzivni i traju duži period vremena mogu uzrokovati ozbiljne teškoće u svakodnevnom životu (Buhin-Lončar i sur., 2012).

Jedan od pojmova koji postaje sve učestaliji u suvremenom društvu je stres koji predstavlja tjelesnu i psihičku reakciju na unutrašnje i vanjske stresore, odnosno na situacije koje zahtijevaju adaptaciju uvjetima iz okoline (Beck, 2003). Iako se stres često doživljava kao negativnu pojavu koja je nepoželjna i prije svega neugodna, on predstavlja normalnu i očekivanu reakciju organizma uslijed izloženosti okolini koja zahtjeva prilagodbu. No, kao što je to slučaj i sa depresivnošću, izloženost intenzivnom stresu duži vremenski period može imati ozbiljne posljedice na mentalno zdravlje pojedinca i značajno narušiti kvalitetu života.

Kad je riječ o anksioznosti, najčešće ju se definira u terminima *stanja* kao emocionalnu reakciju na eksternalne ili internalne prijetnje koje pojedinac percipira ili u terminima *crte*

ličnosti kao opću tendenciju pojedinca da konstantno percipira prijetnju u širokom spektru podražaja (Davison i Neale, 2021).

Perfekcionizam je jedan od konstrukata koji se kroz istraživanja često dovodio u vezu s razinama depresivnosti, anksioznosti i stresa kod različitih populacija pa tako i roditeljske. Ono što je ključno naglasiti je kako su istraživanja roditeljskog perfekcionizma ipak primarno bila usmjerena na ispitivanje utjecaja istog na dječje mentalno zdravlje i dobrobit, dok je onih studija koje se usmjeravaju na utjecaj koji roditeljske perfekcionistačke težnje imaju na dobrobit samih roditelja malobrojne. Iz tog razloga svakako se valja osvrnuti na istraživanja koja su se bavila odnosom perfekcionizma sa spomenutim indikatorima psihološke dobrobiti na drugim populacijama kako bi se mogla kreirati očekivanja o odnosima ovih relevantnih konstrukata u kontekstu roditeljstva. Brojna istraživanja su pokazala kako su adaptivne dimenzije perfekcionizma povezane s nižim razinama depresivnosti, anksioznosti i stresa (Afshara i sur., 2011; Lamarre i Marcotte, 2021). S druge strane, neadaptivni perfekcionizam je često kroz istraživanja doveden u vezu s višim razinama depresivnosti i anksioznosti te višim razinama stresa (Afshara i sur., 2011; Liu i sur., 2022; Mamić, 2016; Wright i sur., 2021). Porast razina depresivnosti, anksioznosti i stresa porastom perfekcionistačkih nastojanja koja su neadaptivna najčešće se u ovim istraživanjima objašnjava pretjeranom brigom i stalnim strahom od odbacivanja okoline u slučaju pogreške zbog čega se pojedinac nalazi u stanju stalne tjeskobe i sklon je doživljavanju panike, tuge i razočaranja (Liu i sur., 2022).

1.5.2. Sagorijevanje u roditeljstvu

U novije vrijeme kroz istraživanja iz različitih područja psihologije provlači se tema burn-outa ili sagorijevanja, pa je tako navedena tema pronašla svoje mjesto i u nizu studija razvojne psihologije koji su se bavili sagorijevanjem u roditeljskoj ulozi. Općenito, roditeljsko sagorijevanje definira se kao specifičan sindrom karakteriziran visokim razinama iscrpljenosti, a do kojeg dolazi uslijed opetovane i dugotrajne izloženosti roditeljskom stresu i percepciji nedostatnih resursa za ostvarenje uspostavljenih očekivanja i zahtjeva (Mikolajczak i sur., 2018). U takvom stanju roditelji često počinju sumnjati u vlastite roditeljske kapacitete i vještine, te postaju emocionalno udaljeni od vlastite djece (Roskam i sur., 2017). Mikolajczak i suradnici (2018) koncipiraju roditeljsko sagorijevanje kao trodimenzionalni konstrukt. *Osjećaj iscrpljenosti* predstavlja prvu dimenziju roditeljskog sagorijevanja koja se ujedno često javlja kao početna manifestacija i znak sagorijevanja, uz izvještavanje o osjećaju općeg umora

i iscrpljenosti, manjka energije i nemogućnosti nošenja s zahtjevima roditeljske uloge. *Emocionalno udaljavanje* je druga dimenzija roditeljskog sagorijevanja koja se manifestira u progresivnom smanjenju pažnje koja se posvećuje djeci i smanjenju uključenosti u sam odgoj, izostanku osjećaja zadovoljstva i uživanja u odnosu s djecom te poteškoćama u iskazivanju ljubavi i brige. Konačno, treća dimenzija roditeljskog sagorijevanja je *osjećaj smanjenog roditeljskog postignuća* ili *nekompetentnosti* u roditeljskoj ulozi. Ovu dimenziju karakterizira osjećaj pojedinca kako više nije roditelj kakav je nekoć bio te osjećaj neadekvatnosti za roditeljsku ulogu. Roskam i suradnici (2018) dijele zadnju dimenziju u dvije odvojene dimenzije – *suprotnost* i *osjećaj zasićenosti*. Dimenzija *suprotnosti* sa samim sobom odnosi se na razliku u roditeljstvu pojedinca u prošlosti i sadašnjosti koja je svojstvena sagorijevanju, dok se *osjećaj zasićenosti* odnosi na gubitak osjećaja ispunjenosti i zadovoljstva u roditeljstvu. Mikolajczak i Roskam (2020) ističu kako svi roditelji mogu iskusiti neke od navedenih simptoma, no takav povremeni gubitak energije i osjećaj iscrpljenosti ne smije se izjednačiti s roditeljskim sagorijevanjem koje predstavlja zabrinjavajuće psihološko stanje s mnoštvom simptoma koji se javljaju učestalo i remete funkcioniranje pojedinca kao i kvalitetu njegovih odnosa s djecom.

Budući da roditeljsko sagorijevanje značajno utječe na kvalitetu roditeljstva, ali i kvalitetu života općenito, te predstavlja značajnu prijetnju dobrobiti i psihičkom zdravlju roditelja, brojna istraživanja usmjerila su se na ispitivanje rizičnih faktora za sagorijevanje u ovoj životnoj ulozi. Posebno zanimljivim rizičnim faktorom pokazao se upravo roditeljski perfekcionizam (Furutani i sur., 2020; Kawamoto i sur., 2018; Sorkkila i Aunola, 2020). Točnije, Furutani i suradnici (2020) ističu važnost razumijevanja perfekcionizma i s njim povezanih faktora poput dihotomnog mišljenja, netolerancije neizvjesnosti i ruminacije oko prošlih neuspjeha, za razumijevanje mehanizama u podlozi roditeljskog sagorijevanja. Dimenzija roditeljskog perfekcionizma koju ovi autori ističu kao posebno značajnu za sagorijevanje upravo jesu *perfekcionistačke brige*. Nadalje, Sorkkila i Aunola (2020) su u vlastitom istraživanju među mnogim korelatima roditeljskog sagorijevanja izdvojili upravo društveno propisani perfekcionizam kao krucijalan faktor. Rezultati su pokazali kako su roditelji koji su izvještavali o višim razinama društveno propisanog perfekcionizma ujedno imali više razine roditeljskog sagorijevanja, a takva povezanost postala je još viša kod roditelja koji su izvještavali i o visokom samoorijentiranom perfekcionizmu. Kawamoto i suradnici (2018) također izvještavaju kako su perfekcionistačke brige, koje uključuju zabrinutost zbog evaluacije drugih, pozitivno povezane s roditeljskim sagorijevanjem. Za razumijevanje ovakvih

nalaza treba uzeti u obzir kako perfekcionizam često karakterizira percepcija izrazito visokih standarda postignuća koje se doživljava nametnutima od okoline stoga pojedinci mogu osjećati kako nemaju kontrolu nad situacijom i zahtjevima koji su pred njih postavljeni što može predstavljati dodatan izvor frustracije. Pored navedenog, njihova percepcija vlastite vrijednosti i samopoštovanje mogu se temeljiti isključivo na zadovoljenju ovih eksternih standarda i ukoliko pojedinac nema dovoljno resursa da iste zadovolji, može se naći u stanju izloženosti anksioznosti, tjeskobi i prijetnji, koji, ukoliko se doživljavaju kronično i u velikom intenzitetu, mogu dovesti do sagorijevanja (Hill i sur., 2008; Sorkkila i Aunola, 2020). Uloga perfekcionizma u roditeljskom sagorijevanju povezuje se s istraživanjima uloge istog u sagorijevanju u sportu. Naime, izrazito visoki standardi postignuća i niska tolerancija na pogreške mogu iscrpiti resurse pojedinca. Perfekcionista u sportu nakon određenog vremena iscrpljenosti mogu se povući, no za roditelje perfekcionista koji su iscrpljeni i nemaju energije povlačenje od odgoja djece nije opcija stoga se često emocionalno udalje od djece. Ovakvo emocionalno udaljšavanje roditelja Roskam i suradnici (2018) su definirali kao posljednju fazu roditeljskog sagorijevanja. Međutim, svakako treba naglasiti kako ovakvi nalazi nisu dovoljni za zaključivanje o uzročno-posljedičnim vezama. Na budućim istraživanjima u ovom području ostaje da odgovore na pitanje da li visoki standardi koji su nametnuti izvana dovode do roditeljskog sagorijevanja, ili pak roditeljsko sagorijevanje povećava tendenciju roditelja prema društveno propisanom perfekcionizmu. Na ovaj način moći će se zaći dublje u problematiku perfekcionizma u roditeljstvu, načina na koji je isti povezan s razinama stresa koje roditelji osjećaju u svojoj ulozi, depresivnim i anksioznim simptomima i naravno, sagorijevanjem u ovoj ulozi. Navedeno je od iznimne važnosti za dobrobit samih roditelja, jer upravo o njima ovisi i dobrobit njihove djece, a perfekcionizam je dispozicija koja osim što uvjetuje određenu ranjivost za narušeno mentalno zdravlje, može ponuditi i zaštitu dobrobiti i kvalitete života kroz svoje adaptivne oblike i zdravu težnju prema izvrsnosti.

2. POLAZIŠTE I CILJ ISTRAŽIVANJA

Novija istraživanja roditeljskog perfekcionizma, kao i ona koja su tek u povojima prepoznala su relevantnost tog konstrukta za čitav niz ishoda u kontekstu dobrobiti i prilagodbe roditelja i djece (Piotrowski, 2020; Smith i sur., 2017; Sorkkila i Aunola, 2020). Opus spoznaja prikupljenih dosadašnjim istraživanjima ima široku, kako teorijsku vrijednost, tako i praktičnu primjenjivost. Razumijevanje uloge koju perfekcionizam ima u roditeljskim stavovima, ponašanjima i očekivanjima kreira temelje za pružanje pomoći i osmišljavanje programa u praksi koji će omogućiti unaprjeđenje mentalnog zdravlja roditelja i djece te kreiranje zdravog okruženja za razvoj pojedinaca u ulozi roditelja. Povratno, to će omogućiti roditeljima oblikovanje sigurnog i podražavajućeg okruženja unutar kojeg će se njihova djeca razvijati i rasti. Na temelju prethodno iznesenih nalaza istraživanja (Lin i sur., 2020; Piotrowski, 2020) može se zaključiti kako je perfekcionizam konstrukt koji je vrijedan predmet istraživanja u različitim područjima psihologije, a čije dublje i obuhvatnije razumijevanje može pomoći i istraživačima i praktičarima u poboljšavanju kvalitete života i razvojnih ishoda te izgradnji i održavanju psihičkog zdravlja i psihosocijalne dobrobiti roditelja i djece.

Shodno navedenom cilj ovog istraživanja bio bi istražiti korelate različitih oblika perfekcionizma u roditeljstvu (usmjerenih prema sebi i djeci) te psihološke prilagodbe roditelja (depresije, anksioznosti i stresa) i prilagodbe roditelja roditeljskoj ulozi (sagorijevanje u roditeljstvu i zadovoljstvo roditeljskom ulogom).

Konačno, zaseban cilj ovog istraživanja je prevesti i validirati na hrvatskom uzorku ,do sada u Hrvatskoj nekoristenu, Skalu perfekcionizma usmjerenog prema djeci (*The Children Dyadic Almost Perfect Scale, C-DAPS*; Piotrowski, 2020).

3. PROBLEMI I HIPOTEZE

1. Provjeriti faktorsku strukturu i pouzdanost hrvatskog prijevoda Skale perfekcionizma usmjerenog na djecu (engl. *The Children Dyadic Almost Perfect Scale, C-DAPS*; Piotrowski, 2020) na uzorku roditelja u Republici Hrvatskoj.

Prema rezultatima istraživanja Piotrowski (2020) za očekivati je kako će se utvrditi trofaktorska struktura Skale perfekcionizma usmjerenog na djecu (C-DAPS; Piotrowski, 2020). Konkretnije, očekuje se kako će se izdvojiti tri faktora u upitniku: visoki standardi, red i diskrepanca.

2. Utvrditi obrasce povezanosti između sociodemografskih (dob, obrazovanje i materijalni status obitelji) i osobnih karakteristika (perfekcionističke brige, samoorijentirani perfekcionizam, perfekcionizam usmjeren prema djeci) te psihološke prilagodbe (depresivnost, anksioznost, stres, zadovoljstvo životom, zadovoljstvo ulogom roditelja, sagorijevanje u roditeljstvu) kod roditelja.

Uzimajući u obzir rezultate prijašnjih istraživanja u ovom području (Lee i sur., 2012; Sorkkila i Aunola, 2020) za očekivati je kako će sve dimenzije perfekcionizma u roditeljstvu biti pozitivno povezane s dobi roditelja, obrazovanjem roditelja i materijalnim statusom obitelji.

Za očekivati je kako će samoorijentirani perfekcionizam biti pozitivno povezan sa zadovoljstvom u roditeljstvu i općim zadovoljstvom u životu, a negativno s razinama depresivnosti, anksioznosti i stresa (Childs i Stoeber, 2010; Lee i sur., 2012; Stoeber i Stoeber, 2009). Također, za očekivati je kako će dimenzija samoorijentiranog perfekcionizma biti pozitivno povezana s roditeljskim sagorijevanjem (Lin i sur., 2022; Lin i Szczygiel, 2022).

Pretpostavlja se kako će perfekcionističke brige biti negativno povezane sa zadovoljstvom u roditeljstvu i općim zadovoljstvom u životu, a pozitivno s razinama depresivnosti, anksioznosti i stresa. Nadalje, za očekivati je kako će dimenzija perfekcionističkih briga biti pozitivno povezana i s roditeljskim sagorijevanjem (Childs i Stoeber, 2010; Lee i sur., 2012; Stoeber i Stoeber, 2009).

Za pretpostaviti je kako će *Diskrepanca* kao jedna od dimenzija perfekcionizma usmjerenog na djecu biti pozitivno povezana s razinama depresivnosti, anksioznosti i stresa, te sagorijevanjem

u roditeljskoj ulozi, a negativno s zadovoljstvom ulogom roditelja i općim zadovoljstvom životom u cjelini, dok se za ostale dvije dimenzije *Reda* i *Visokih standarda* pretpostavlja da će vrijediti obrnuto (Bogardus i sur., 2022; Lin i sur., 2022; Piotrowski, 2020; Smith i sur., 2020).

3. Ispitati relativni doprinos sociodemografskih karakteristika (dob, razina obrazovanja, materijalni status obitelji) i dimenzija perfekcionizma u roditeljstvu (perfekcionističke brige, samoorijentirani roditeljski perfekcionizam, perfekcionizam usmjeren na djecu) u objašnjenju varijance sagorijevanja u roditeljskoj ulozi.

S obzirom na rezultate dosadašnjih istraživanja (Furutani i sur., 2019; Kawamoto i sur., 2018; Sorkkila i Aunola, 2020) za očekivati je kako će dob, razina obrazovanja i materijalni status obitelji biti značajni pozitivni prediktori sagorijevanja u roditeljskoj ulozi. Također, očekuje se i kako će perfekcionističke brige, samoorijentirani perfekcionizam te perfekcionizam usmjeren na djecu kao dimenzije roditeljskog perfekcionizma značajno pozitivno previđati sagorijevanje u roditeljskoj ulozi.

4. METODA

4.1. Sudionici

Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku roditelja djece različite dobi (od 3 do 18 godina). Naime u ovom istraživanju su mogli sudjelovati samo oni roditelji koji imaju barem jedno dijete kod kuće u dobi do 18 godina s obzirom na korištene mjerne instrumente u istraživanju. Konačan broj roditelja koji su ispunjavanjem upitnika sudjelovali u ovom istraživanju je 175 od čega 171 majki i 4 oca. S obzirom na vrlo mali udio očeva i nepopunjene upitnike nekih roditelja u cijelosti, konačan uzorak ovog istraživanja uključuje 167 majki prosječne dobi 37 godina (dobni raspon se kreće od 25 do 61 godine; $M = 37.40$, $SD = 6.22$). Dob njihove djece kreće se od 2 mjeseca do 33 godine ($M=7.86$, $SD=5.04$), a broj djece varira od 1 djeteta do 5 djece ($M=2.07$, $SD=0.91$). Također, u obzir su uzeti i podaci o razini obrazovanja roditelja koji su sudjelovali u istraživanju kao i njihova subjektivna procjena materijalnog statusa obitelji, te su isti prikazani u *Tablici 1*.

Tablica 1 Prikaz razine obrazovanja roditelja i materijalnog statusa obitelji

Razina obrazovanja	<i>f</i>	%
Fakultet	85	49.71
Srednja škola	54	31.58
Viša škola	19	11.11
Doktorat znanosti	10	5.85
Osnovna škola	3	1.75
Materijalni status obitelji	<i>f</i>	%
Prosječan - kao i druge obitelji	122	71.35
Visok - više od drugih obitelji	40	23.39
Nizak - manje od drugih obitelji	6	3.51
Vrlo nizak - puno manje od drugih obitelji	3	1.75

Iz *Tablice 1* može se vidjeti kako je polovina majki koje su sudjelovale u istraživanju visokoobrazovno. Trećina majki su završile srednju školu, a ostatak majki iz uzorka imaju završenu višu školu, doktorat znanosti ili osnovnu školu, pri čemu je najniži postotak majki u uzorku onaj sa završenim osnovnoškolskim obrazovanjem. Također, kad je riječ o materijalnom statusu obitelji, nešto više od 70% majki iz uzorka navode kako imaju prosječan status, kao i

većina drugih obitelji. Zatim, nešto više od 23% majki procjenjuju materijalni status obitelji kao visok, dok najmanji udio u uzorku čine one majke koje procjenjuju materijalni status vlastite obitelji kao nizak ili vrlo nizak.

4.2. Mjerni instrumenti

- 1) *Upitnik općih podataka* korišten je u svrhu prikupljanja informacija o sociodemografskim karakteristikama roditelja i djece (spol, dob, obrazovanje roditelja, materijalni status roditelja, broj djece i dob djeteta/djece).
- 2) *Skala perfekcionizma usmjerenog na djecu* (engl. *The Children Dyadic Almost Perfect Scale*, C-DAPS; Piotrowski, 2020) predstavlja mjeru perfekcionističkih težnji koje roditelji pokazuju prema vlastitoj djeci. Upitnik se sastoji od 26 tvrdnji i čine ga ukupno tri subskale: diskrepanca (16 tvrdnji; npr. *Često osjećam razočaranje nakon što moje dijete završi neki zadatak jer znam da je on/ona mogao/la to bolje obaviti.*), visoki standardi (6 tvrdnji; npr. *Očekujem najbolje od svog djeteta.*), te red (4 tvrdnje; npr. *Urednost bi trebala biti važna mojem djetetu.*). Zadatak sudionika je da na skali procjene od 7 stupnjeva (od 1 – izrazito se ne slažem do 7 – izrazito se slažem) označe koliko pojedine tvrdnje vrijede za njih kao roditelje. Sudionici su pri odgovaranju trebali razmišljati o svom djetetu/djeci dobi 3 ili više godina budući da neke od tvrdnji možda nisu primjenjive na djecu mlađu od 3 godine. Ako su sudionici imali više od jednog djeteta, pri odgovaranju su razmišljali o svojim općim stavovima prema njima. Rezultati se formiraju kao prosjek odgovora pripadajućih tvrdnji koje sačinjavaju pojedine subskale (tri tvrdnje u subskali diskrepance se obrnuto boduju) pri čemu viši rezultat ukazuje na višu razinu perfekcionizma usmjerenog na djecu. U istraživanju Piotrowski (2020) dobivena je zadovoljavajuća pouzdanost svih subskala ovog upitnika (Cronbach alfa iznosi od .82 do .94) kao i ukupne procjene perfekcionizma usmjerenog na djecu. U ovom istraživanju provedenom na uzorku majki iz Republike Hrvatske Cronbach alfa iznosi .87, dok se za pojedine dimenzije kreće od .79 do .87.
- 3) Jedna od skala koja je korištena za procjenu perfekcionizma u roditeljstvu je *Skala perfekcionističkih briga* (engl. *Perfectionistic Concerns*, PC; Kawamoto i sur., 2018) koja sadrži ukupno 3 tvrdnje koje zahvaćaju negativne reakcije na nesavršenost u roditeljstvu i istaknutu zabrinutost (npr. *Kao roditelj, ako sam djelomično podbacio/la, jednako je loše kao da sam potpuno podbacio/la.*). Zadatak sudionika je da na skali od

1 (uopće se ne odnosi na mene) do 5 (u potpunosti se odnosi na mene) označe koliko se pojedina tvrdnja odnosi na njih. Ukupan rezultat formira se kao prosjek procjena svih tvrdnji pri čemu viši rezultat označava višu razinu perfekcionistačkih briga. Istraživanje Macuka i suradnika (2022) ukazuje na zadovoljavajuću pouzdanost tipa unutarnje konzistencije za navedenu skalu ($\alpha = .80$). U ovom istraživanju također je utvrđena zadovoljavajuća pouzdanost skale ($\alpha = .73$).

- 4) *Skala samoorijentiranog roditeljskog perfekcionizma* (engl. *Self-oriented Parenting Perfectionism*, SOPP; Snell i sur., 2005; Smith i sur., 2016) također je korištena za procjenu perfekcionizma u roditeljstvu. Sastoji se od 6 tvrdnji koje obuhvaćaju iznimno visoke standarde u roditeljskoj ulozi praćene pretjeranom motivacijom da se bude besprijekoran roditelj (npr. *Sebi sam, kao roditelju, postavio/la vrlo visoke standarde.*). Zadatak sudionika je da na skali od 1 (uopće se ne odnosi na mene) do 5 (u potpunosti se odnosi na mene) označe koliko je svaka pojedina tvrdnja istinita za njih. Ukupan rezultat na ovoj skali formira se kao prosjek procjena svih tvrdnji, a viši rezultat ujedno označava i višu razinu samoorijentiranog perfekcionizma u roditeljskoj ulozi. Macuka i suradnice (2022) ističu kako skala ima zadovoljavajuću pouzdanost uz visoki koeficijent unutarnje konzistencije koji iznosi .92. U ovom istraživanju Cronbach alfa iznosi .91.
- 5) Za procjenu sagorijevanja u roditeljskoj ulozi korišten je *Upitnik sagorijevanja u roditeljstvu* (engl. *Parental Burnout Assessment*, PBA; Roskam i sur., 2018; adaptirana hrvatska verzija Macuka i sur., 2022). Upitnik se sastoji od 23 tvrdnje i čine ga ukupno četiri subskale: iscrpljenost u roditeljskoj ulozi (9 tvrdnji; npr. *Moja uloga roditelja iscrpljuje sve moje resurse.*), suprotnost s prethodnim doživljajem sebe kao roditelja (6 tvrdnji; npr. *Osjećam se kao da sam izgubio smjer kao otac/majka.*), zasićenost roditeljskom ulogom (5 tvrdnji; npr. *Ne mogu više podnijeti svoju ulogu oca/majke.*) te emocionalno udaljšavanje od djece (3 tvrdnje; npr. *Izvan uobičajenih rutinskih radnji (odvođenje i dovođenje automobilom, vrijeme za spavanje, obroci), više ne mogu učiniti nikakav drugi napor za svoje dijete (djecu)...*). Zadatak sudionika je da na skali procjene od 7 stupnjeva (od 1 – nikada do 7 – svaki dan) označe koliko pojedine tvrdnje vrijede za njih kao roditelje. Rezultati se formiraju kao prosjek odgovora pripadajućih tvrdnji koje sačinjavaju pojedine subskale pri čemu viši rezultat ukazuje na višu razinu sagorijevanja. U istraživanju Macuka i suradnika (2022) dobivena je zadovoljavajuća pouzdanost svih subskala ovog upitnika (Cronbach alfa iznosi od .87 do .96) kao i

ukupne procjene sagorijevanja ($\alpha = .98$). U ovom istraživanju utvrđena je visoka pouzdanost tipa unutarnje konzistencije čitave skale ($\alpha = .96$), ali i subskala pojedinačno (Cronbach alfa iznosi od .74 do .92).

- 6) *Skala depresivnosti, anksioznosti i stresa* (engl. *Depression, Anxiety and Stress Scale*, DASS- 21, Lovibond i Lovibond, 1995) primijenjena je u svrhu procjene razina depresivnosti, anksioznosti i stresa kod roditelja. Naime, riječ je o skraćenoj verziji originalnog DASS-42 upitnika (Lovibond i Lovibond, 1995) koja se sastoji od ukupno 21 tvrdnje raspoređene u tri subskale kojima se ispituje razina depresivnosti (npr. *Osjetilo/la sam kao da život nema smisla.*), anksioznosti (npr. *Sušila su mi se usta.*) i stresa (npr. *Bilo/la sam sklon/a pretjeranim reakcijama na događaje*). Sve tri subskale opisuje po sedam tvrdnji pri čemu viši rezultat na svakoj subskali ujedno označava i više razne anksioznosti, depresivnosti te stresa. Zadatak sudionika je da na skali od 0 (uopće se nije odnosilo na mene) do 3 (gotovo u potpunosti ili većinu vremena se odnosilo na mene) označe koliko često su u proteklih tjedan dana doživjeli stanje opisano u svakoj pojedinoj tvrdnji. Skala je pokazala zadovoljavajuću pouzdanost tipa unutarnje konzistencije. U domaćem istraživanju Lazanski (2015) dobiven je Cronbach koeficijent unutarnje konzistencije u vrijednosti .91 za subskalu depresivnosti, .82 za subskalu anksioznosti, te .89 za subskalu stresa. U ovom istraživanju također su utvrđeni zadovoljavajući koeficijenti pouzdanosti za subskalu depresivnosti ($\alpha = .90$), anksioznosti ($\alpha = .88$) i stresa ($\alpha = .92$).
- 7) Zadovoljstvo životom izmjereno je jednom česticom „*Koliko ste zadovoljni svojim životom u cjelini?*“, a zadatak sudionika bilo je da na ljestvici od 0 (u potpunosti nezadovoljan/a) do 5 (u potpunosti zadovoljan/a) zaokruže onaj stupanj zadovoljstva koji se najviše odnosi na njih.
- 8) Zadovoljstvo u roditeljskoj ulozi izmjereno je jednom česticom „*Koliko ste općenito zadovoljni svojom ulogom roditelja?*“, a zadatak sudionika bilo je da na ljestvici od 0 (u potpunosti nezadovoljan/a) do 5 (u potpunosti zadovoljan/a) zaokruže onaj stupanj zadovoljstva koji se najviše odnosi na njih.

4.3. Postupak

Istraživanje je provedeno *online* preko posebno izrađenog Google Forms obrasca između veljače i travnja 2023. godine. Upitnik je distribuiran ciljnoj skupini, odnosno roditeljima, putem društvenih mreža (Facebook) u grupe čiji su članovi roditelji. Također, poziv za sudjelovanje u istraživanju zajedno s QR kodom za pristup *online* upitniku distribuiran je roditeljima koji su pohađali javno predavanje „Nije lako biti roditelj: usponi i padovi“ nastalo u sklopu institucionalnog projekta Sveučilišta u Zadru „Suvremeno roditeljstvo: iskustva i izazovi“, a koje je organizirano u Gradskoj knjižnici Benkovac u ožujku 2023. godine. Pored navedenog, poziv za sudjelovanje u istraživanju te link za pristup *online* upitniku proslijeđeni su i tehnikom snježne grude poznanicima putem različitih društvenih mreža (Facebook, WhatsApp, Viber). Na početku upitnika nalazila se uputa kao i cilj istraživanja uz naglasak kako će rezultati prikupljeni primjenom upitnika biti analizirani na grupnoj razini i kako će biti korišteni isključivo u znanstvene svrhe. Sudionici su mogli prekinuti s popunjavanjem upitnika u bilo kojem trenutku, a prosječno vrijeme popunjavanja upitnika iznosilo je 10 minuta.

5. REZULTATI

Podaci prikupljeni istraživanjem statistički su obrađeni pomoću računalnog programa *Mplus 8.7* i *Statistica 13*, no prije same obrade prikupljenih podataka provjerene su normalnosti distribucije svih mjera u istraživanju (perfekcionizma usmjerenog na djecu, perfekcionistačkih briga, samoorijentiranog roditeljskog perfekcionizma, sagorijevanja u roditeljskoj ulozi, depresivnosti, anksioznosti i stresa te zadovoljstva u ulozi roditelja i zadovoljstva životom općenito) (*Tablica 2*).

Tablica 2 Prikaz deskriptivnih pokazatelja svih ispitivanih varijabli (N=167)

		M	SD	Min	Max	K-S test	Indeks asimetričnosti	Indeks spljoštenosti
Skala perfekcionizma usmjerenog na djecu	Visoki standardi	4.08	1.40	1	7	.06	-.09	-.61
	Diskrepanca	2.61	0.55	1.75	5.31	.14**	1.88	5.39
	Red	5.09	1.23	1.75	7	.11*	-0.70	0.12
	Ukupno	3.33	0.67	1.69	5.96	.05	.36	1.27
Skala perfekcionistačkih briga		1.94	0.80	1	5	.14**	.72	.38
Skala samoorijentiranog roditeljskog perfekcionizma		2.96	1.09	1	5	.09	-.08	-1.09
Upitnik sagorijevanja u roditeljskoj ulozi	Iscrpljenost	2.08	1.07	1	7	.16**	1.81	4.75
	Suprotnost	1.78	1.07	1	7	.24**	2.43	6.97
	Zasićenost	1.38	0.85	1	7	.33**	4.35	23.23
	Udaljavanje	1.49	0.82	1	6.33	-.28**	3	11.63
	Ukupno	1.77	0.91	1	6.91	.20**	2.86	11.44
Skala depresivnosti, anksioznosti i stresa	Depresivnost	2.89	3.58	0	21	.25**	2.23	6.93
	Anksioznost	2.49	3.44	0	17	.23**	1.94	3.73
	Stres	5.05	4.33	0	21	.12*	1.26	2.15
	Ukupno	10.43	10.32	0	59	.16**	1.82	4.73
Zadovoljstvo u roditeljskoj ulozi		4.15	0.70	1	5	.29**	-.86	2.12
Zadovoljstvo životom		3.95	0.81	1	5	.29**	-.68	.68

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Rezultati prikazani u *Tablici 2* pokazuju kako je Kolmogorov-Smirnovljev test statistički značajan za subskale diskrepance i reda iz Skale perfekcionizma usmjerenog na djecu, za Skalu perfekcionistačkih briga, za sve subskale Upitnika sagorijevanja u roditeljstvu, sve subskale Skale depresivnosti, anksioznosti i stresa te za mjere zadovoljstva u roditeljskoj ulozi kao i zadovoljstva životom. Iako je sukladno ovom testu utvrđeno da distribucija navedenih mjera značajno odstupa od normalne distribucije, isti je poprilično osjetljiv na takva odstupanja, a posebice na manjim uzorcima. Iz tog razloga, pored navedenog izračunati su i indeksi asimetričnosti i spljoštenosti kao pokazatelji normalnosti distribucije. Kao što je vidljivo iz *Tablice 2*, indeksi asimetričnosti ispitivanih varijabli su manji od 3, a indeksi spljoštenosti manji od 10, odnosno nalaze se unutar prihvatljivih granica prema Klineu (2011). Jedini izuzetak je Upitnik sagorijevanja u roditeljstvu, odnosno subskale zasićenosti i emocionalnog udaljavanja od djece gdje su indeksi spljoštenosti nešto veći od 10, dok su indeksi asimetričnosti unutar prihvatljivih granica (osim za subskalnu zasićenosti gdje indeksi asimetričnosti i spljoštenosti značajno odstupaju od prihvatljivih granica, vjerojatno radi same prirode čestica konkretne subskale). Shodno svemu navedenom, u daljnjim analizama će se provoditi parametrijski postupci u svrhu odgovora na istraživačke probleme.

5.1. Adaptacija i validacija Skala perfekcionizma usmjerenog na djecu

Prije obrade podataka, u svrhu odgovora na postavljene probleme, bilo je potrebno provjeriti faktorsku strukturu *Skale perfekcionizma usmjerenog na djecu*. U tu svrhu provedena je konfirmatorna faktorska analiza u programu *Mplus 8.7*. Uz pomoć algoritma maksimalne vjerojatnosti napravljene su procjene parametara, pri čemu je kao ulazna matrica korištena matrica sa sirovim podacima. U svrhu utvrđivanja odgovaraju li podaci modelu s trofaktorskom strukturom, korišteni su sljedeći indikatori slaganja: hi-kvadrat test (χ^2), omjer vrijednosti hi-kvadrat testa i broja stupnjeva slobode (χ^2 / df), vrijednosti inkrementalnih indeksa Tucker Lewis Indeks (TLI) i Comparative Fit Indeks (CFI), te indeksi apsolutnog slaganja Root Mean Square Error Approximation (RMSEA) i Standardized Root Mean Square (SRMR). Svaki od navedenih indikatora slaganja, tj. indeksa, trebaju zadovoljiti unaprijed definirane i propisane kriterije. Hi-kvadrat test (χ^2) se često pokazuje značajan kad postoji velik broj sudionika, zbog čega se najčešće u obzir uzima omjer vrijednosti hi-kvadrat testa i broja stupnjeva slobode (χ^2 / df) kao jedan od indikatora slaganja. Ovaj omjer bi trebao biti manji od 3 za dobar fit model-podaci, no ukoliko je vrijednost tog omjera manja od 2 navedeno ukazuje na odlično pristajanje

modela podacima (Brown, 2006). Također, Tucker Lewis Indeks (TLI) i Comparative Fit Indeks (CFI) bi trebali biti veći od .90 (Hu i Bentler, 1999) za adekvatno slaganje modela s podacima. Pored navedenog, Root Mean Square Error Approximation (RMSEA) bi trebao iznositi između .05 i .10 za zadovoljavajuće pristajanje modela podacima, pri čemu je bolje pristajanje modela što je navedena vrijednost manja (RMSEA vrijednost koja je manja ili jednaka .05 označava odlično pristajanje modela podacima) (Brown i Cudeck, 1993). Vrijednost Standardized Root Mean Square (SRMR) indeksa koja ukazuje na adekvatno pristajanje modela trebala bi biti manja ili jednaka .10 (Hu i Bentler, 1999).

Konačno, prije same provedbe konfirmatorne faktorske analize, definiran je i preduvjet koji je potrebno zadovoljiti kako bi se provjerila faktorska struktura, a riječ je o omjeru broja sudionika u istraživanju i broja čestica u upitniku za koji provodimo analizu (Bryant i Yarbald, 1995). Minimalna vrijednost tog omjera trebala bi iznositi 5:1, što je u ovom istraživanju zadovoljeno (6.423:1).

Prilikom provođenja konfirmatorne faktorske analize *Skale perfekcionizma usmjerenog na djecu* model je specificiran tako da su latentni faktori bili *Diskrepanca*, *Red* i *Visoki standardi*, a njima pripadajuće čestice predstavljale su njihove indikatore. Dakle, model pretpostavlja postojanje tri latentna faktora, no uz to pretpostavlja i povezanost između tih faktora.

Tablica 3 Prikaz rezultata konfirmatorne faktorske analize (N=167)

Indeksi pristajanja modela	Vrijednost indeksa
Hi-kvadrat test (X ²)	642.94**
Broj stupnjeva slobode (df)	296
Omjer hi-kvadrat testa (X ²) i broja stupnjeva slobode (df)	2.17
TLI	.83
CFI	.84
RMSEA	.08
SRMR	.10

** $p < 0.01$

Rezultati provedene konfirmatorne faktorske analize prikazani su u *Tablici 3*. Polazeći od vrijednosti hi-kvadrat testa, ista se pokazala statistički značajnom, dok je omjer hi-kvadrat testa (X²) i broja stupnjeva (df) manji od 3, te ukazuje na adekvatno slaganje modela podacima.

Nadalje, Inkrementalni indeksi slaganja (CFI i TLI) nešto su niži od dogovorenog standarda od .90, međutim vrlo su blizu očekivanoj vrijednosti. Valja naglasiti kako na veličinu CFI i TLI indeksa utječu i faktori kao što su veličina uzorka, a manji uzorak može dovesti do lažnog odbacivanja postavljenog modela. Pored navedenog, doprinos imaju i sama vrsta podataka i normalna distribucija istih, kao i odabrana metoda procjene parametara te stupanj kompleksnosti modela (Hu i Bentler, 1999). Konačno, vrijednosti RMSEA i SRMR indeksa se nalaze unutar prihvatljivih granica od .05 do .10 što također, u skladu s vrijednostima ostalih indeksa, ukazuje na dobro slaganje trofaktorskog modela s podacima. Uzimajući u obzir sve navedene vrijednosti indeksa pristajanja modela, može se derivirati zaključak kako je trofaktorski model pokazao adekvatno slaganje s podacima.

Nadalje, izračunata je i zasićenost čestica pripadajućim latentnim faktorima na *Skali perfekcionizma usmjerenog na djecu* što je prikazano u *Tablici 4*.

Tablica 4 Prikaz standardiziranih faktorskih zasićenja faktorske analize Skale perfekcionizma usmjerenog na djecu (N=167).

Redni broj čestice	Čestica	Standardizirana faktorska zasićenja
Faktor 1. Diskrepanca		
1.	Često osjećam razočaranje nakon što moje dijete završi neki zadatak jer znam da je on/ona mogao/la to bolje obaviti.	.50**
3.	Moje dijete, generalno govoreći, ispunjava standarde koje sam za njega postavio/la.	-.37**
4.	Moje dijete rijetko uspije udovoljiti mojim standardima.	.64**
6.	Čini mi se da mi je najbolja verzija moga djeteta rijetko kada dovoljna.	.71**
9.	Rijeko sam zadovoljan/na s djetetovim postignućima.	.79**
10.	Često se osjećam frustrirano jer moje dijete ne ostvaruje ciljeve koje ja imam za njega.	.64**
12.	Smeta mi kad moje dijete ostavlja stvari nedovršene.	.38**
13.	Čak i kad moje dijete daje sve od sebe, čini mi se da to nikad nije dovoljno dobro za mene.	.79**
15.	Moje dijete često ne ispunjava moja očekivanja.	.78**

16.	Obično osjećam da je dovoljno dobro ono što je moje dijete učinilo.	-.46**
18.	Gotovo nikada nisam zadovoljan/na izvedbom svog djeteta.	.76**
20.	Moje dijete rijetko može zadovoljiti moje standarde za uspješnost.	.82**
21.	Obično sam prilično zadovoljan/na onim što moje dijete učini.	-.53**
23.	Izvedba mogeg djeteta rijetko zadovolji moje standarde.	.76**
24.	Nisam zadovoljan/na, čak i kad znam da je moje dijete dalo sve od sebe.	.45**
26.	Mogu se jako uznemiriti kad moje dijete ne bude uspješno u onoj mjeri u kojoj ja mislim da treba biti.	.68**
Faktor 2. Red		
2.	Očekujem od svog djeteta da se ponaša prikladno.	.53**
7.	Urednost bi trebala biti važna mojem djetetu.	.82**
17.	Mislim da moje dijete treba biti organizirano.	.81**
22.	Očekujem da moje dijete misli kako stvari trebaju biti spremljene na svoje mjesto.	.77**
Faktor 3. Visoki standardi		
5.	Imam izrazito visoke standarde za svoje dijete.	.72**
8.	Očekujem najbolje od svog djeteta.	.66**
11.	Očekujem od svog djeteta da pokuša dati sve od sebe u svemu što radi.	.56**
14.	Imam visoke standarde za uspjeh mogeg djeteta u vrtiću ili u školi.	.83**
19.	Imam snažnu potrebu da moje dijete teži izvrsnosti.	.73**
25.	Imam visoka očekivanja za svoje dijete.	.85**

** $p < .01$

Iz *Tablice 4* vidljivo je kako sve čestice *Skale perfekcionizma usmjerenog na djecu* pokazuju statistički značajno zasićenje odgovarajućim latentnim faktorima, a sama zasićenja kreću se od vrijednosti .37 do .85.

Nastavljajući se, potrebno je i definirati koliko se sami latentni faktori *Diskrepance*, *Reda* i *Visokih standarda* razlikuju s obzirom na to koju domenu roditeljskog perfekcionizma

usmjerenog prema djeci procjenjuju. U tu svrhu izračunate su povezanosti između navedenih latentnih faktora *Skale perfekcionizma usmjerenog na djecu*, a rezultati su prikazani u *Tablici 5*.

Tablica 5 Prikaz interkorelacija latentnih faktora u Skali perfekcionizma usmjerenog na djecu (C-DAPS) (N=167)

	Diskrepanca	Red	Visoki standardi
Diskrepanca	-		
Red	.26**	-	
Visoki standardi	.24**	.55**	-

** $p < .01$

Na temelju izračunatih korelacija između latentnih faktora može se zaključiti kako su latentni faktori međusobno statistički značajno pozitivno povezani, odnosno povećanje rezultata na jednom faktoru prati povećanje rezultata u drugom faktoru, i obrnuto. Vrijednosti korelacije kreću se u rasponu od niske do umjerene povezanosti, odnosno od vrijednosti .24 do .55. Najviša interkorelacija utvrđena je između faktora *Reda* i *Visokih standarda*, a iznosi .55, no i ona je u razinama tek umjerene povezanosti što je bilo i za očekivati s obzirom na pretpostavke samog autora skale koji ističe kako subskale C-DAPS mjere različite dimenzije istog fenomena – djeci usmjerenog roditeljskog perfekcionizma (Piotrowski, 2020). Iz navedenog, može se zaključiti kako je opravdano računati zaseban rezultat na svakoj od subskala *Skale perfekcionizma usmjerenog prema djeci*.

Nakon provjere faktorske strukture *Skale perfekcionizma usmjerenog na djecu* važno je komentirati i pouzdanost same skale koja je provjerena Cronbach alpha koeficijentom pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije. Pouzdanost čitave skale u ovom istraživanju iznosi .87 što je zadovoljavajuće visoka pouzdanost, dok se pouzdanosti pojedinih subskala kreću od .79 za subskalu *Diskrepanca*, preko .81 za subskalu *Reda*, do .87 za subskalu *Visokih standarda* što također predstavlja zadovoljavajuće visoke vrijednosti pouzdanosti tipa unutarnje konzistencije. Kad je riječ o osjetljivosti skale, većina čestica pokazuju isti, maksimalan raspon rezultata, od 1 do 7 (*Tablica 1* u Prilogu). Ovakvi podaci su pokazatelj dobre osjetljivosti *Skale perfekcionizma usmjerenog na djecu*.

Konačno, deskriptivni parametri kako čitave skale, tako i njezinih pojedinih dimenzija također pružaju relevantne informacije za daljnje interpretacije dobivenih rezultata. Pa se tako iz *Tablice 2* u kojoj su prikazani deskriptivni parametri može zaključiti kako sudionici

istraživanja u prosjeku imaju umjereno izražene perfekcionistačke težnje usmjerene prema vlastitoj djeci. Konkretno, kad je riječ o pojedinim dimenzijama perfekcionistačkih težnji, uzorak u prosjeku ima više izražene visoke standarde koje postavljaju pred djecu, kao i očekivanja da njihova djeca budu uredna, no kada je riječ o dimenziji diskrepance, sudionici istraživanja u prosjeku imaju manje izraženu razliku roditeljskih očekivanja i djetetovih stvarnih postignuća.

Zaključno, Skala perfekcionizma usmjerenog na djecu pokazala je zadovoljavajuću konstruktivnu valjanost, osjetljivost i pouzdanost na uzorku majki iz Republike Hrvatske. Također, dobiveni podaci adekvatno pristaju trofaktorskom modelu pretpostavljenom od strane autora originalne skale pri čemu se izdvajaju tri faktora; *Visoki standardi*, *Red* i *Diskrepanca* (Piotrowski, 2020).

5.2. Povezanost sociodemografskih i osobnih karakteristika te psihološke prilagodbe kod roditelja

Prije obrade podataka u svrhu odgovora na drugi istraživački problem potrebno je kratko prokomentirati deskriptivne pokazatelje za mjere perfekcionizma u roditeljstvu, roditeljskog sagorijevanja, te mjere depresivnosti, anksioznosti i stresa prikazane u *Tablici 2*. Pored već spomenutog perfekcionizma usmjerenog na djecu, na uzorku majki u ovom istraživanju se pokazalo kako u prosjeku postižu nešto niže rezultate na skali perfekcionistačkih briga, te umjerene rezultate na skali samoorijentiranog perfekcionizma kad se u obzir uzme teoretski raspon rezultata na navedenim skalama. Nadalje, kad je riječ o sagorijevanju u roditeljskoj ulozi, sudionici u prosjeku imaju niže izražene sve indikatore istoga uključujući iscrpljenost, zasićenost, suprotnost i emocionalno udaljavanje (kao i ukupan rezultat na navedenoj skali). Također, u svrhu stjecanja detaljnijih spoznaja o povezanosti osobnih karakteristika roditelja i njihove psihološke dobrobiti korištene su i mjere depresivnosti, anksioznosti i stresa. Autori Skale depresivnosti, anksioznosti i stresa, Lovibond i Lovibond (1995) predložili su granične rezultate za dogovorene oznake ozbiljnosti simptoma depresivnosti, anksioznosti i stresa. Na temelju navedene podjele, majke koje su sudjelovale u ovom istraživanju prosječno na sve tri subskale postiže rezultat koji pripada kategoriji normalnog doživljavanja. Konačno, kad je riječ o procjeni zadovoljstva u ulozi roditelja i životom općenito, majke u ovom istraživanju su, u prosjeku, visoko zadovoljne kako ulogom roditelja, tako i životom u cjelini.

U svrhu odgovora na drugi istraživački problem, odnosno utvrđivanja obrazaca povezanosti između sociodemografskih (dob, obrazovanje i materijalni status obitelji) i osobnih karakteristika (perfekcionističke brige, samoorijentirani perfekcionizam, perfekcionizam usmjeren prema djeci) te psihološke prilagodbe (depresivnost, anksioznost, stres, zadovoljstvo životom, zadovoljstvo ulogom roditelja, sagorijevanje u roditeljstvu) kod roditelja izračunati su Pearsonovi koeficijenti korelacije, a dobiveni rezultati prikazani su u *Tablici 6*.

Tablica 6 Prikaz koeficijena korelacije (Pearsonov r) između ispitivanih varijabli (N=167)

	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
1. Dob	<i>-.21**</i>	-.07	.05	.08	.08	.08	-.15	-.05	<i>-.15*</i>	<i>-.20**</i>	-.07	-.14	-.08	-.05	-.05	-.15
2. Obrazovanje	-	<i>.30**</i>	-.10	.01	-.08	-.15	.07	.04	.04	<i>.21**</i>	.13	<i>.19*</i>	.15	.11	-.00	.12
3. Prihodi		-	.06	<i>.27**</i>	.01	-.15	.03	-.02	.07	.02	-.04	.02	.04	.01	-.06	-.00
4. Zadovoljstvo roditeljstvom			-	<i>.59**</i>	<i>-.20**</i>	.03	.05	<i>-.19*</i>	-.00	<i>-.57**</i>	<i>-.56**</i>	<i>-.48**</i>	<i>-.48**</i>	<i>-.48**</i>	<i>-.29**</i>	<i>-.44**</i>
5. Zadovoljstvo životom				-	<i>-.20**</i>	.04	.04	<i>-.15*</i>	.00	<i>-.49**</i>	<i>-.44**</i>	<i>-.37**</i>	<i>-.29**</i>	<i>-.48**</i>	<i>-.33**</i>	<i>-.39**</i>
6. Diskrepanca					-	<i>.41**</i>	<i>.39**</i>	<i>.41*</i>	<i>.24**</i>	<i>.32**</i>	<i>.38**</i>	<i>.37**</i>	<i>.36**</i>	<i>.38**</i>	<i>.28**</i>	<i>.34**</i>
7. Red						-	<i>.53**</i>	<i>.22*</i>	<i>.25**</i>	.03	.10	.01	.06	.03	.01	.05
8. Visoki standardi							-	<i>.38*</i>	<i>.46**</i>	.14	.06	.11	.09	-.03	-.03	.11
9. Perfekcionistačke brige								-	<i>.49**</i>	<i>.27**</i>	<i>.32**</i>	<i>.19*</i>	<i>.18*</i>	<i>.35**</i>	<i>.30**</i>	<i>.34**</i>
10. Samoorijentirani perfekcionizam									-	.14	.05	.03	-.01	<i>.18*</i>	<i>.21**</i>	<i>.22**</i>
11. Iscrpljenost										-	<i>.78**</i>	<i>.79**</i>	<i>.76**</i>	<i>.68**</i>	<i>.52**</i>	<i>.69**</i>
12. Suprotnost											-	<i>.75**</i>	<i>.72**</i>	<i>.68**</i>	<i>.47**</i>	<i>.64**</i>
13. Zasićenost												-	<i>.80**</i>	<i>.64**</i>	<i>.44**</i>	<i>.56**</i>
14. Udaljavanje													-	<i>.61**</i>	<i>.47**</i>	<i>.57**</i>
15. Depresivnost														-	<i>.73**</i>	<i>.82**</i>
16. Anksioznost															-	<i>.67**</i>
17. Stres																-

* $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Kad je riječ o odnosu nekih sociodemografskih karakteristika s različitim dimenzijama perfekcionizma u roditeljstvu (perfekcionističke brige, samoorijentirani perfekcionizam, perfekcionizam usmjeren na djecu) uvidom u korelacijsku matricu iz *Tablice 6* može se zaključiti kako dob, obrazovanje i prihodi nisu statistički značajno povezani s mjerenim dimenzijama perfekcionizma u roditeljstvu, dok se za dob pokazalo kako je značajno nisko negativno povezana jedino sa samoorijentiranim perfekcionizmom u roditeljstvu, odnosno mlađe majke navode izraženije tendencije očekivanja izvrsnog postignuća i postavljanja visokih standarda za sebe u roditeljskoj ulozi.

Nadalje, važno je obratiti pažnju i na odnos nekih indikatora psihološke prilagodbe (sagorijevanje u roditeljstvu, zadovoljstvo ulogom roditelja, zadovoljstvo životom, depresivnost, anksioznost, stres) i procjenjivanih dimenzija perfekcionizma u roditeljstvu. Naime, iz *Tablice 6* vidljivo je kako su perfekcionističke brige statistički značajno nisko do umjereno pozitivno povezane sa svim dimenzijama sagorijevanja u roditeljskoj ulozi (*Iscrpljenost, Suprotnost, Zasićenost, Emocionalno udaljavanje*) i ukupnim sagorijevanjem u roditeljstvu ($r=.28, p=.00$). Odnosno one majke koje navode izraženije negativne reakcije na nesavršenost u roditeljstvu i istaknutu zabrinutost su sklonije doživljavanju iscrpljenosti, suprotnosti s prethodnim doživljajem sebe kao roditelja, zasićene su roditeljstvom i navode više emocionalnog udaljavanja od djece. Pokazalo se i kako su perfekcionističke brige statistički značajno nisko pozitivno povezane sa razinama depresivnosti, anksioznosti i stresa kod majki, tj. one majke koje imaju više rezultate na skali perfekcionističkih briga sklonije su doživljavanju viših razina depresivnosti, anksioznosti i stresa. Konačno, perfekcionističke brige pokazale su se nisko značajno negativno povezane i s zadovoljstvom u ulozi roditelja i zadovoljstvom životom općenito, odnosno one majke koje imaju izraženije perfekcionističke brige izvještavaju o nižem zadovoljstvu u vlastitoj roditeljskoj ulozi i nižem zadovoljstvu životom općenito (*Tablica 6*).

S druge strane, samoorijentirani perfekcionizam u roditeljstvu pokazao se statistički značajno nisko pozitivno povezan sa razinama depresivnosti, anksioznosti i stresa kod majki. Odnosno, majke koje su postizale više rezultate na skali samoorijentiranog roditeljskog perfekcionizma ujedno su sklone doživljavanju viših razina depresivnosti, anksioznosti i stresa. No, kad je riječ o drugim procjenjivanim indikatorima psihološke prilagodbe, nije utvrđena statistički značajna povezanost između samoorijentiranog perfekcionizma u roditeljstvu te zadovoljstva u ulozi roditelja, zadovoljstva životom općenito kao ni sagorijevanja u roditeljskoj ulozi (*Tablica 6*).

Uzimajući u obzir perfekcionizam usmjeren na djecu, iz *Tablice 6* može se konstatirati kako se diskrepanca pokazala statistički značajno nisko pozitivno povezana sa svim dimenzijama sagorijevanja u roditeljskoj ulozi, kao i sa razinama depresivnosti, anksioznosti i stresa, te se pokazala značajno nisko negativno povezana sa zadovoljstvom u roditeljskoj ulozi i životom općenito. Drugim riječima, one majke koje su izvještavale o doživljaju većeg nesrazmjera između očekivanja koja imaju za vlastitu djecu i dječjih stvarnih postignuća ujedno su sklonije doživljavanju iscrpljenosti, suprotnosti, zasićenosti i emocionalnog udaljavanja od vlastite djece kao indikatora sagorijevanja, te doživljavanju viših razina depresivnosti, anksioznosti i stresa. Također, majke koje su izvještavale o većoj diskrepanci ujedno doživljavaju i manje zadovoljstvo u roditeljskoj ulozi kao i zadovoljstvo životom općenito. Glede drugih dimenzija perfekcionizma usmjerenog prema djeci, red i visoki standardi, iste se nisu pokazale statistički značajno povezane s mjerenim indikatorima psihološke prilagodbe kod roditelja (*Tablica 6*).

Važno je obratiti pažnju i na obrasce povezanosti dobivene između dimenzija sagorijevanja u roditeljstvu te razina depresivnosti, anksioznosti i stresa kod majki. Naime, sve dimenzije roditeljskog sagorijevanja pokazale su se značajno umjereno do visoko povezane sa depresivnošću, anksioznošću i stresom (*Tablica 6*). Odnosno, one majke koje doživljavaju više razine iscrpljenosti u roditeljskoj ulozi, suprotnosti u odnosu na raniju sliku sebe kao roditelja, osjećaj zasićenosti, te emocionalno udaljavanje od djece, ujedno doživljavaju i više razine depresivnosti, anksioznosti i stresa u svakodnevnom životu. Navedeni rezultati potkrepljuju brojne nalaze prethodnih istraživanja ove tematike (Koutsimani i sur., 2019; Meier i Kim, 2022) te naglašavaju važnost proučavanja antecedenata sagorijevanja u roditeljstvu kako bi se ovakvi ishodi izbjegli.

5.3. Doprinos sociodemografskih karakteristika i dimenzija perfekcionizma u roditeljstvu u objašnjenju sagorijevanja u roditeljstvu

U svrhu ispitivanja relativnog doprinosa sociodemografskih karakteristika (dob, razina obrazovanja, materijalni status obitelji) i dimenzija perfekcionizma u roditeljstvu (perfekcionističke brige, samoorijentirani roditeljski perfekcionizam, perfekcionizam usmjeren na djecu) u objašnjenju varijance sagorijevanja u roditeljskoj ulozi provedena je hijerarhijska regresijska analiza. Riječ je o metodi koja omogućava dobivanje informacija o doprinosu svakog pojedinog skupa prediktora u objašnjenju ukupne varijance u kriterijskoj varijabli. Tako

su u prvom koraku hijerarhijske regresijske analize uvrštene sociodemografske karakteristike sudionika (dob i obrazovanje roditelja te materijalni status obitelji). Potom su u drugom koraku kao prediktori uvedene varijable koje se odnose na osobna obilježja sudionika, odnosno dimenzije perfekcionizma u roditeljstvu (perfekcionističke brige, samoorijentirani roditeljski perfekcionizam, perfekcionizam usmjeren na djecu, odnosno njegove dimenzije visokih standarda, reda i diskrepance). Kao pokazatelj doprinosa pojedinih prediktora objašnjenju ukupne varijance kriterija korišten je standardizirani regresijski koeficijent beta (β), a kao pokazatelj doprinosa pojedinih skupina prediktora korišteni su koeficijent multiple determinacije (R^2) i delta koeficijent multiple determinacije (ΔR^2).

Rezultati hijerarhijske regresijske analize provedene u tri koraka prikazani su u *Tablici 7*.

Tablica 7 Prikaz rezultata hijerarhijske regresijske analize sa sagorijevanjem u roditeljskoj ulozi kao kriterijem (N=167)

Sagorijevanje u roditeljskoj ulozi		
	1. korak	2. korak
	β	β
1. korak: sociodemografske karakteristike sudionika		
Dob	-.11	-.14*
Obrazovanje	.17*	.18*
Prihodi kućanstva	-.05	-.05
2. korak: osobne karakteristike sudionika		
Diskrepanca		.36**
Red		-.05
Visoki standardi		-.06
Perfekcionističke brige		.16*
Samoorijentirani roditeljski perfekcionizam		-.06
R^2	.05*	.23**
$R_{kor\ 2}$	.03*	.19**
ΔR^2		.17**

Napomena: β -vrijednost standardiziranog regresijskog koeficijenta (beta ponder), R^2 -ukupan doprinos objašnjenju varijanci, $R_{kor\ 2}$ -korigirani ukupni doprinos objašnjenju varijanci, ΔR^2 -doprinos pojedine grupe prediktora objašnjenju varijanci, * $p < .05$, ** $p < .01$

Provođenjem hijerarhijske regresijske analize u svrhu utvrđivanja doprinosa sociodemografskih karakteristika (dob, razina obrazovanja roditelja, materijalni status obitelji) i dimenzija perfekcionizma u roditeljstvu (perfekcionizam usmjeren prema djeci odnosno njegove dimenzije visokih standarda, reda i diskrepance, perfekcionistačke brige i samoorijentirani roditeljski perfekcionizam) u objašnjenju varijance sagorijevanja u roditeljskoj ulozi dobiveni su sljedeći rezultati. U prvom koraku hijerarhijske regresijske analize, pri utvrđivanju doprinosa sociodemografskih karakteristika majki u objašnjenju roditeljskog sagorijevanja, utvrđen je statistički značajan doprinos obrazovanja roditelja ($\beta = .17, p < .05$) što ukazuje da majke viših razina obrazovanja imaju veću tendenciju doživljavanja simptoma sagorijevanja u roditeljstvu. S druge strane, dob ($\beta = .11, p > .05$) i prihodi ($\beta = -.05, p > .05$) se, u prvom koraku analize, nisu pokazali kao značajni prediktori sagorijevanja. Ova tri prediktora iz skupine sociodemografskih varijabli u prvom su koraku zajedno objasnili svega 3% varijance sagorijevanja u roditeljskoj ulozi (*Tablica 7*). Potom su u drugom koraku hijerarhijske analize uvedeni prediktori koji se odnose na osobne karakteristike majki, a uključuju različite dimenzije perfekcionizma u roditeljstvu (Diskrepanca, Red, Visoki standardi kao dimenzije perfekcionizma usmjerenog na djecu, perfekcionistačke brige i samoorijentirani roditeljski perfekcionizam) koji zajedno s prediktorima iz prvog koraka objašnjavaju 19% varijance roditeljskog sagorijevanja, te povećavaju proporciju objašnjene varijance sagorijevanja za 17% ($\Delta R^2 = .17, p < .01$) u odnosu na prvi korak analize. Pri tome je važno istaknuti kako su se u ovom bloku varijabli kao značajnim prediktorima sagorijevanja u roditeljstvu pokazali diskrepanca ($\beta = .36, p < .01$) i perfekcionistačke brige ($\beta = .16, p < .05$) što znači kako one majke koje doživljavaju veći nesrazmjer između standarda i očekivanja za vlastitu djecu i njihovih stvarnih postignuća, te koje imaju izraženije negativne reakcije na nesavršenost u roditeljstvu i istaknutu zabrinutost iskazuju više razine roditeljskog sagorijevanja. Osim navedenog, dob se pokazala kao značajan negativan prediktor u ovom koraku analize ($\beta = -.14, p < .05$) uz obrazovanje koje je i u ovom koraku ostalo značajno kao pozitivan prediktor roditeljskog sagorijevanja ($\beta = .18, p < .05$) (*Tablica 7*).

Zaključno, utvrđeno je kako dob i obrazovanje majki, diskrepanca kao jedna od dimenzija perfekcionizma usmjerenog prema djeci, te perfekcionistačke brige imaju značajne zasebne doprinose u objašnjenju sagorijevanja majki u roditeljskoj ulozi. Odnosno mlađe majke i one sa višim razinama obrazovanja navode kako doživljavaju više razine roditeljskog sagorijevanja. Također, one majke koje navode više razine diskrepance između vlastitih

očekivanja za njihovu djecu i dječjih realnih postignuća te više razine perfekcionističkih briga, ujedno navode da doživljavaju i više razine roditeljskog sagorijevanja.

6. RASPRAVA

„Kako biti savršen roditelj svome djetetu?“, „Kako odgojiti dijete na najbolji mogući način?“, „Koja to roditeljska ponašanja imaju najbolje ishode za dobrobit djece?“ samo su neka od pitanja koja se često provlače kroz brojnu kako stručnu tako i popularnu literaturu namijenjenu roditeljima, a i pitanja čiji odgovori mnoge roditelje intrigiraju. Roditelji često u potrazi za ovim odgovorima kreiraju visoke standarde i očekivanja za vlastito roditeljstvo očekujući besprijekornost od sebe, ali nerijetko i od vlastite djece. U društvu gdje je većina informacija dostupna u bilo kojem trenutku, upute kako biti izvrstan ili bolji roditelj nego što ste trenutno nalaze se na svakom koraku, a savjeti o odgoju djece i uspjehu u roditeljstvu iz bliže i dalje okoline nikad ne izostaju i često preplavljaju roditelje. Moderno roditeljstvo uvelike je opterećeno nizom različitih pritisaka i zahtjeva usmjerenih prema majkama i očevima. Također, majke i očevi u današnjem društvu i sami izvještavaju kako vjeruju da su zahtjevi i očekivanja koja društvo stavlja pred roditelje danas veći i izraženiji u odnosu na one koje su doživljavali njihovi roditelji, bake i djedovi te starije generacije (Macuka i sur., 2021; Nelson, 2010). Navedeni trendovi posljednjih godina doveli su do kreiranja ozračja gdje je primarni cilj koristiti što više dostupnih saznanja i informacija kako bi bili besprijekoran roditelj koji ne radi greške, no na tom putu je često zanemareno pitanje kako biti sretan i ispunjen roditelj koji ponekad griješi u sigurnom okruženju i iz tih grešaka uči. Upravo ovo pitanje ključno je u današnjici koja je primarno usmjerena na savršenstvo u ulozi roditelja i djece što može kreirati velik pritisak i stres za pojedinca i narušiti osjećaj zadovoljstva u roditeljskoj ulozi, ali i subjektivnu dobrobit roditelja (Kawamoto i sur., 2018).

6.1. Validacija Skale perfekcionizma usmjerenog na djecu

Cilj ovog istraživanja bio bi ispitati korelate različitih oblika perfekcionizma u roditeljstvu (usmjerenih prema sebi i djeci) te psihološke prilagodbe roditelja (depresije, anksioznosti i stresa) i prilagodbe roditelja roditeljskoj ulozi (sagorijevanje u roditeljstvu i zadovoljstvo roditeljskom ulogom), a pri tomu je zaseban cilj ovog istraživanja bio i prevesti te validirati na hrvatskom uzorku Skalu perfekcionizma usmjerenog prema djeci (*The Children Dyadic Almost Perfect Scale, C-DAPS*; Piotrowski, 2020).

Prije daljnjeg korištenja ove skale u istraživanjima suvremenog roditeljstva vrlo je važno bilo provjeriti i ispitati njezine psihometrijske karakteristike te provjeriti faktorsku

strukturu iste na uzorku roditelja iz Republike Hrvatske. Provjera psihometrijskih karakteristika Skale perfekcionizma usmjerenog prema djeci (*The Children Dyadic Almost Perfect Scale, C-DAPS*; Piotrowski, 2020) provedena je na uzorku od 167 majki u Republici Hrvatskoj koje imaju barem jedno dijete u dobi od 3 do 18 godina. Navedeni kriterij vezan za dob djece bio je važan budući da je skala od strane originalnog autora kreirana tako da neke čestice nisu prilagođene za opis odnosa roditelja prema djeci mlađoj od tri godine (Piotrowski, 2020). Konfirmatorna faktorska analiza korištena je za provjeru faktorske strukture, te je tim putem utvrđeno pristajanje trofaktorskog modela podacima u ovom istraživanju. Pokazalo se kako konstrukt perfekcionizma usmjerenog na djecu, procjenjivanog Skalom perfekcionizma usmjerenog prema djeci, čine sljedeći faktori: *Diskrepanca*, *Red* i *Visoki standardi*. Dobiveno faktorsko rješenje u skladu je s onim u originalnoj validaciji skale od strane autora Piotrowski (2020). Latentni faktor *Visoki standardi* odnosi se na roditeljske standarde za dječje aktivnosti i uspjehe u kojima je naglasak na bespriječnost i izbjegavanje grešaka. Faktor *Diskrepanca* se primarno odnosi na nesklad i razliku između očekivanja koje roditelj ima od svog djeteta i prethodno spomenutih standarda koje pred njega postavlja s jedne strane, te realnih djetetovih postignuća. Konačno, faktor *Reda* obuhvaća roditeljsko očekivanje od djeteta da bude uredno u svojem svakodnevnom životu i aktivnostima. Originalno, Skala perfekcionizma usmjerenog na djecu nastala je kao adaptacija Skale perfekcionizma usmjerenog na partnera (*Dyadic Almost Perfect Scale, DAPS*) koju također sačinjavaju ista tri faktora (Shea i sur., 2006). Teorijski okvir koji je poslužio kao osnova za konstrukciju navedene skale polazi od pretpostavke kako ljudi formuliraju specifična, ponekad vrlo visoka, očekivanja od svojih partnera (visoki standardi i red) te potom prate stupanj u kojemu njihov partner ispunjava ta očekivanja (diskrepanca) (Piotrowski, 2020). Istraživanja koja se temelje na ovakvom multidimenzionalnom pristupu ukazuju na to kako su tri dimenzije partneru usmjerenog perfekcionizma koje su predložili Shea i suradnici (2006) karakterizirani specifičnošću i međusobno se razlikuju što sugerira kako jednodimenzionalni pogled na ovakav konstrukt ima samo ograničenu primjenu. U prilog navedenom idu i različiti odnosi pojedinih dimenzija s nizom indikatora dobrobiti i prilagodbe roditelja roditeljskoj ulozi o čemu će više riječi biti u nastavku.

Pored navedenog, bilo je vrlo važno utvrditi koliko se pojedini latentni faktori međusobno razlikuju s obzirom na dimenzije perfekcionizma usmjerenog na djecu koje zahvaćaju. U tu svrhu izračunate su interkorelacije između tri faktora koji čine skalu i dobivene su niske do umjerene korelacije, a navedeno ukazuje na zadovoljavajuću diskriminativnu

valjanost Skale perfekcionizma usmjerenog na djecu. Konačno, kad je riječ o osjetljivosti i pouzdanosti skale kao relevantnim psihometrijskim pokazateljima, oboje su se pokazali kao zadovoljavajući. Naime, osjetljivost skale, utvrđena rasponom rezultata na svakoj čestici, pokazala se kao zadovoljavajuća. Isto vrijedi i kad je riječ o pouzdanosti navedene skale koja se pokazala kao iznimno zadovoljavajuća.

U sažetku, validacija novog mjernog instrumenta, Skale perfekcionizma usmjerenog na djecu, na uzorku majki iz Republike Hrvatske predstavlja metodološki doprinos istraživanju trendova u suvremenom roditeljstvu koji se kreću u smjeru perfekcionistačkih težnji orijentiranih kako na same roditelje, tako i na njihovu djecu.

6.2. Odnos između sociodemografskih i osobnih karakteristika te psihološke prilagodbe kod roditelja

Ispitivanjem odnosa između sociodemografskih (dob, obrazovanje i materijalni status obitelji) i osobnih karakteristika (perfekcionistačke brige, sebi usmjeren perfekcionizam, perfekcionizam usmjeren prema djeci) te psihološke prilagodbe (depresivnost, anksioznost, stres, zadovoljstvo životom, zadovoljstvo ulogom roditelja, sagorijevanje u roditeljstvu) kod roditelja utvrđeni su obrasci povezanosti koji će biti komentirani dalje u tekstu.

6.2.1. Sociodemografske karakteristike i perfekcionizam

Za početak, utvrđena je značajna povezanost dobi i samoorijentiranog roditeljskog perfekcionizma, pri čemu mlađe majke navode kako imaju više perfekcionistačkih težnji i ciljeva usmjerenih na sebe. Dobiveni nalaz u skladu je s rezultatima dosad provedenih istraživanja na ovom području (Sorkkila i Aunola, 2020). Navedeno je moguće objasniti oslanjajući se na činjenicu kako su mlađi roditelji, u društvu koje prati suvremene trendove, izloženi velikoj količini izazova i zahtjeva vezanih za različite prekretnice u životima njihove djece, ali i u vlastitim životima. Često su mlađi roditelji, osim što se nastoje ostvariti i razviti u ulozi roditelja, usmjereni i na razvoj u drugim ulogama poput partnerske uloge, ali i na planu profesionalnog razvoja, odnosno razvoja karijere. Svaka od navedenih životnih uloga i područja djelovanja ima svoje specifične zahtjeve koje postavlja pred mlade roditelje, a uloga koja je centralna je upravo ona roditeljska. Samim time vjerojatno je da su mladi roditelji na tom putu razvoja kreirali velik broj očekivanja i izrazito visokih standarda za vlastito roditeljstvo i uspjeh u toj ulozi u odnosu na roditelje koji nisu na počecima razvoja u ovoj iznimno važnoj životnoj

ulozi i koji su već razvili vlastite alate za nošenje s izazovima koje roditeljstvo nosi. Također, navedeni nalaz nije iznenađujući kad se u obzir uzmu zaključci koje su Lee i suradnici (2012) izveli iz vlastitog istraživanja gdje se pokazalo kako je samoorijentirani perfekcionizam u roditeljstvu zapravo adaptivan kako za majke tako i za očeve, budući da je povezan s nizom pozitivnih ishoda poput većeg zadovoljstva u roditeljskoj ulozi, većeg doživljaja samoefikasnosti u roditeljstvu te manjih razina roditeljskog stresa. Shodno navedenom, moguće je zaključiti kako mlađi roditelji mogu razvijati ovakva perfekcionista nastojanja upravo radi pozitivnih ishoda s kojima su ista povezana budući da takva nastojanja mogu biti adaptivna za same roditelje i nošenje sa roditeljskim zahtjevima i izazovima. Nadalje, obradom rezultata pokazalo se kako obrazovanje i prihodi nisu značajno povezani sa niti jednom od mjerenih dimenzija perfekcionizma u roditeljstvu, dok je za dob jedina iznimka prethodno navedeni nalaz koji svjedoči o negativnoj povezanosti sa samoorijentiranim roditeljskim perfekcionizmom. Činjenicu kako se samoorijentirani perfekcionizam jedini pokazao značajno povezan s dobi, dok perfekcionista brige i perfekcionizam usmjeren na djecu nisu, moguće je upravo objasniti kroz pozitivne i negativne ishode s kojima se ove dimenzije perfekcionizma povezuju. Dok samoorijentirani perfekcionizam djeluje adaptivno na nošenje s roditeljskom ulogom, perfekcionista brige i neke dimenzije perfekcionizma usmjerenog na djecu pokazale su se povezane s brojnim neadaptivnim aspektima funkcioniranja poput viših razina roditeljskog stresa, anksioznosti i depresivnosti, manjeg zadovoljstva životom i drugih oblika narušenog psihološkog zdravlja (Cooks i Ciesla, 2019; Roxborough i sur., 2012; Smith i sur., 2018; Smith i sur., 2020). Međutim svakako valja istaknuti kako se u nekim istraživanjima ipak utvrdilo kako su različite dimenzije perfekcionizma poput samoorijentiranog i društveno propisanog perfekcionizma pozitivno povezane s razinom obrazovanja i prihodima kućanstva (Sand i sur., 2021). Također, potrebno je naglasiti kako je riječ o istraživanjima perfekcionizma na drugim uzorcima poput mladih odraslih i adolescenata budući da je jako malo istraživanja koja su se usmjerila na povezanost sociodemografskih karakteristika i perfekcionizma u kontekstu roditeljstva. Također, neznačajna povezanost svih izmjerenih dimenzija roditeljskog perfekcionizma i razine obrazovanja, te socioekonomskog statusa nije u skladu s nekim ranijim istraživanjima poput spomenute Lyman i Luthar (2014) studije gdje nazivaju perfekcionizam „cijenom privilegiranosti“ među visoko akademski obrazovanim pojedincima, i onima visokog socioekonomskog statusa što su često karakteristike koje se djelomično preklapaju. Međutim, neznačajna povezanost obrazovanja i socioekonomskog statusa sa roditeljskim perfekcionizmom nije toliko neočekivana ukoliko se uzme u obzir globalni trend stremljenja

prema savršenstvu koji više nije prevalentan isključivo u akademskoj sredini. Društvo se općenito kreće u smjeru stavljanja sve veće vrijednosti na performativnost i besprijeekornost. Težnja prema savršenstvu tako izlazi iz sfere visokog obrazovanja te se prelijeva na različite domene ljudskog djelovanja, različite životne uloge te gotovo sve članove zajednice, a posebice kad je riječ o životnoj ulozi koju društvo visoko vrednuje i cijeni (Curran i Hill, 2019; Haase i sur., 2013; Mohr i Sonnentag, 2023). Osim toga, Sand i suradnici (2021) ističu kako se kroz većinu studija naglasak stavlja na ispitivanje načina na koji su različite dimenzije perfekcionizma poput samoorijentiranog i društveno propisanog perfekcionizma povezane s različitim indikatorima mentalnog zdravlja, dok se njihova povezanost sa dobi, spolom i socioekonomskim statusom zanemarivala. Autori smatraju kako se buduća istraživanja trebaju usmjeriti na stjecanje spoznaja o tome kako su dimenzije perfekcionizma povezane s različitim sociodemografskim varijablama na nekliničkoj populaciji jer upravo takve varijable bi bile od velike pomoći pri identifikaciji rizičnih grupa za razvoj perfekcionistačkih crta i pri razvoju preventivnih i kliničkih intervencija koje bi ciljale ranjive skupine.

6.2.2. Samoorijentirani roditeljski perfekcionizam

Samoorijentirani perfekcionizam kako ističu Hewitt i Flett (1991) uključuje motivacijske komponente koje reflektiraju potrebu za zadovoljenjem vlastitih visokih standarda i postizanje savršenstva te izbjegavanje neuspjeha pod svaku cijenu. S obzirom na navedeno jasno je zašto se upravo ova dimenzija perfekcionizma i njezin odnos sa dobrobiti ekstenzivno proučava u nizu istraživanja, pa u novije vrijeme i u istraživanjima roditeljstva. U ovom istraživanju utvrđena je značajna pozitivna povezanost samoorijentiranog roditeljskog perfekcionizma sa razinama depresivnosti, anksioznosti i stresa. Odnosno, utvrđeno je kako porastom samoorijentiranog roditeljskog perfekcionizma rastu i razine depresivnosti, anksioznosti i stresa kod majki. Drugim riječima, one majke koje imaju visoko izražene standarde za vlastito roditeljstvo ujedno izvještavaju o doživljavanju više simptoma depresivnosti (nizak pozitivan afekt, osjećaj bespomoćnosti, nedostatak samopouzdanja, motivacije i inicijative), anksioznosti (znojenje, panika, teškoće s disanjem) i stresa (pobuđenost živčanog sustava, pretjerano/iritabilno reagiranje, nestrpljivost). Dobiveni rezultati su u skladu s drugim istraživanjima koja govore o odnosu samoorijentiranog perfekcionizma sa navedenim indikatorima psihološke dobrobiti (Yee Leung, 2022). Ovakvi nalazi, unatoč nizu istraživanja koja govore o adaptivnosti samoorijentiranog perfekcionizma,

ne iznenađuju previše ukoliko se u obzir uzmu neka obilježja samoorijentiranog perfekcionizma pri čemu pojedinci sa takvim perfekcionističkim nastojanjima žele ostvariti izvrsnost i izbjeći razočaranje i neuspjeh pod svaku cijenu (Smith i sur., 2022). Budući da je takav jedan cilj neodrživ s obzirom da je savršenstvo gotovo nemoguće dostići i potom održati, posebice u kontekstu roditeljske uloge, ovakva stremljenja često stvaraju disonancu između ciljeva koje roditelj ima za sebe i svojih trenutnih, realnih postignuća. Navedena disonanca može predstavljati dodatan izvor stresa i tjeskobe, a i neugodnih emocija poput tuge i razočaranja (Flett i Hewitt, 2002; Smith i sur., 2022). Također, još jedno obilježje roditelja perfekcionista visoko na ovoj dimenziji je sklonost visokoj samokritičnosti i evaluaciji sebe u skladu sa neodrživo visokim standardima postignuća. Kobori i Tanno (2012) ističu kako ovakve pojedince karakterizira sklonost selektivne orijentacije na neuspjeh i pogreške, a na to se nadovezuju Flett i suradnici (2012) sugerirajući kako su osim takve selektivne pažnje usmjerene na neuspjeh skloni i pretjeranoj generalizaciji neuspjeha i grešaka kad se iste dogode. Drugim riječima, imaju tendenciju svoje pothvate i sebe determinirati i vrednovati u skladu s doživljenim neuspjehom. Navedeno potencijalno također može dovesti do doživljavanja simptoma stresa i anksioznosti uslijed suočavanja sa spoznajom kako su takvi standardi neodrživi, te osjećaja tuge i razočaranja radi istoga (Lee i Anderman, 2020).

Također, valja istaknuti kako nije utvrđena značajna povezanost samoorijentiranog roditeljskog perfekcionizma sa sagorijevanjem u roditeljstvu što nije u skladu s rezultatima dosadašnjih istraživanja na ovom području. Naime kroz istraživanja se najčešće isticala pozitivna povezanost visokih perfekcionističkih osobnih standarda sa simptomima sagorijevanja (Hill i sur., 2008; Sorkkila i Aunola, 2020). Primjerice, Sorkkila i Aunola (2020) su u vlastitom istraživanju utvrdili značajnu pozitivnu povezanost samoorijentiranog roditeljskog perfekcionizma i sagorijevanja u roditeljskoj ulozi. Također, pronašli su zanimljiv nalaz kako samoorijentirani perfekcionizam u roditeljstvu pridonosi većoj povezanosti društveno propisanog perfekcionizma i sagorijevanja u ulozi roditelja. Međutim, kao što je već spomenuto, neka istraživanja (Childs i Stoeber, 2010; Klibert i sur., 2005) pak ističu kako samoorijentirani perfekcionizam sačinjavaju i karakteristike koje su u određenoj mjeri adaptivne, stoga je moguće da roditelji koji su skloniji postavljanju visokih perfekcionističkih ciljeva za sebe ne moraju biti nužno skloniji sagorijevanju u roditeljskoj ulozi.

Konačno, nije utvrđena značajna povezanost između samoorijentiranog roditeljskog perfekcionizma i zadovoljstva životom, te zadovoljstva u roditeljskoj ulozi. Navedeni nalaz nije u skladu s nekim od istraživanja na ovom području kako je ova dimenzija perfekcionizma

pozitivno povezana sa zadovoljstvom u različitim domenama života (Childs i Stoeber, 2010; Lee i sur., 2012; Trub i sur., 2018). No, neka druga istraživanja poput onog Stoebera i Stoebera (2009) također nisu pronašla značajnu povezanost između ovih varijabli. Međutim, pri interpretaciji ovakvih rezultata treba uzeti u obzir da karakteristike samoorijentiranog perfekcionizma kod roditelja jesu u određenoj mjeri neadaptivne te uzrokuju neugodne doživljaje poput tjeskobe i stresa, no moguće da navedeno nije izraženo u tolikoj mjeri da bi se pokazala drastičnija negativna povezanost ove dimenzije perfekcionizma i zadovoljstva životom općenito, a i zadovoljstva u ulozi roditelja. Također, ne smije se zanemariti kako je uloga roditelja, iako je u velikoj mjeri stresna i zahtjeva, uloga za koju je karakterističan velik broj zaštitnih faktora (Mikolajczak i Roskam, 2018) koji potencijalno mogu sanirati negativne i štetne efekte različitih neadaptivnih perfekcionističkih težnji na roditeljsku dobrobit.

S obzirom na dobivene nalaze glede samoorijentiranog roditeljskog perfekcionizma može se zaključiti kako je riječ o šarolikoj dimenziji koja pretpostavlja kako povoljne, tako i nepovoljne obrasce mišljenja i ponašanja, te ju se ne može tek tako svrstati niti pod adaptivne, ali niti pod neadaptivne perfekcionističke dimenzije. Iz tog razloga od ključne je važnosti dodatno istražiti kada i u kojim uvjetima su izraženije adaptivne, a kada neadaptivne strane ove dimenzije roditeljskog perfekcionizma.

6.2.3. Perfekcionističke brige

Još jedna dimenzija perfekcionizma koja plijeni interes glede svog odnosa s drugim relevantnim varijablama u roditeljstvu jesu perfekcionističke brige kao jedna od dimenzija iz prethodno spomenutog modela multidimenzionalnog perfekcionizma predstavljenog od strane Frosta i suradnika (1993). Naime u ovom istraživanju je dobiveno kako su perfekcionističke brige značajno nisko pozitivno povezane sa razinama depresivnosti, anksioznosti i stresa kod majki, tj. one majke koje imaju više rezultate na skali perfekcionističkih briga izvještavale su o doživljavanju viših razina depresivnosti, anksioznosti i stresa. Nadalje, perfekcionističke brige pokazale su se nisko značajno negativno povezane i s zadovoljstvom u ulozi roditelja te zadovoljstvom životom, odnosno one majke koje imaju izraženije perfekcionističke brige izvještavaju o nižem zadovoljstvu životom i roditeljstvom. Konačno, perfekcionističke brige su se u ovom istraživanju pokazale značajno nisko do umjereno pozitivno povezane sa svim dimenzijama sagorijevanja u roditeljskoj ulozi (*Iscrpljenost, Suprotnost, Zasićenost, Emocionalno udaljavanje*). Odnosno one majke koje su imale izraženije negativne reakcije na

nesavršenost u roditeljstvu i istaknutu zabrinutost bile su i sklonije doživljavanju iscrpljenosti, suprotnosti s prethodnim doživljajem sebe kao roditelja, zasićenosti roditeljstvom i emocionalnog udaljavanja od djece.

Rezultati ovog istraživanja u skladu su s brojnim drugim nalazima studija s ovog područja. Primjerice, Smith i suradnici (2017) proveli su istraživanje na uzorku mladih odraslih osoba te su izvijestili kako je dimenzija perfekcionistačkih briga pozitivno povezana s razinama depresivnosti, anksioznosti i stresa. Također, kad je riječ o odnosu perfekcionistačkih briga i sagorijevanja u roditeljstvu, Kawamoto i suradnici (2018) su utvrdili pozitivnu povezanost između ovih varijabli na uzorku roditelja, što je u skladu s nalazima ovog istraživanja. Ovakve nalaze potvrdilo je i istraživanje Furutania i suradnika (2020) koje svjedoči o pozitivnoj povezanosti perfekcionistačkih briga sa svim dimenzijama sagorijevanja u roditeljskoj ulozi. Pored navedenog, u domaćem istraživanju Macuka i suradnica (2022) također je utvrđeno kako su oni roditelji koji imaju izraženije perfekcionistačke brige ujedno skloniji i doživljavanju simptoma sagorijevanja u roditeljskoj ulozi budući da je utvrđena značajna pozitivna povezanost perfekcionistačkih briga sa sve četiri dimenzije roditeljskog sagorijevanja. Također, s obzirom na navedeno, nalaz koji svjedoči o tome kako su majke koje imaju izraženije perfekcionistačke brige sklonije biti manje zadovoljne u vlastitoj roditeljskoj ulozi ne iznenađuje. Dobiveni odnosi perfekcionistačkih briga sa indikatorima psihološke dobrobiti (depresivnost, anksioznost, stres, zadovoljstvo životom i roditeljstvom) i sagorijevanjem u roditeljstvu u skladu su sa istraživanjima koja govore o determinirajućem utjecaju perfekcionistačkih briga na sagorijevanje i psihološku neprilagođenost (Hill i Curran, 2016; Stoeber i Damian, 2016). Ovakvi nalazi mogu se objasniti kroz osvrt na neke od karakteristika perfekcionistačkih briga kao dimenzije roditeljskog perfekcionizma. Naime, roditelji s izraženim perfekcionistačkim brigama su skloni negativno reagirati na pogreške, te imaju tendenciju stavljanja znaka jednakosti između njih i osobnog neuspjeha (Smith i sur., 2020). Također još su Frost i suradnici (1997) istaknuli kako pojedinci s višim razinama perfekcionistačkih briga pridaju veći značaj svojim pogreškama te pokazuju negativne reakcije na iste, uključujući depresivne simptome i ruminaciju, a novija istraživanja podupiru ovakve zaključke (Kawamoto i Furutani, 2018). Ovakav stil mišljenja potencijalno može objasniti nalaze koji sugeriraju kako izrazita zabrinutost može učiniti roditelje vulnerabilnijima doživljavanju simptoma depresivnosti, anksioznosti i stresa, nižeg zadovoljstva u svojoj ulozi roditelja, ali povećati rizik za doživljavanje sagorijevanja u roditeljskoj ulozi. Potrebno je dodatno istražiti mehanizme u podlozi perfekcionistačkih briga u svrhu obuhvatnijeg

razumijevanja utjecaja koji iste imaju na psihosocijalnu dobrobit kako bi se moglo raditi na kreiranju programa koji će radom na antecedentima ovakvih briga moći prevenirati maladaptivne ishode koji se s njima vežu.

6.2.4. Djeci usmjeren roditeljski perfekcionizam

Perfekcionizam usmjeren prema djeci je dimenzija roditeljskog perfekcionizma koja je neistražena, a prvi korak napravljen je provjeravanjem odnosa iste sa indikatorima psihološke dobrobiti i sagorijevanjem u roditeljstvu. U ovom istraživanju utvrđeno je kako je diskrepanca ,kao jedna od tri dimenzije perfekcionizma usmjerenog prema djeci, značajno nisko pozitivno povezana sa svim dimenzijama sagorijevanja u roditeljskoj ulozi, kao i sa razinama depresivnosti, anksioznosti i stresa, te se pokazala značajno nisko negativno povezana sa zadovoljstvom u roditeljskoj ulozi i životom općenito. Drugim riječima, one majke koje su izvještavale o doživljaju većeg nesrazmjera između očekivanja koja imaju za vlastitu djecu i dječjih stvarnih postignuća ujedno su sklonije doživljavanju iscrpljenosti, suprotnosti, zasićenosti i emocionalnog udaljavanja od vlastite djece, te izvještavaju o doživljavanju viših razina depresivnosti, anksioznosti i stresa. Također, majke koje su izvještavale o većoj diskrepanci ujedno doživljavaju i manje zadovoljstvo u roditeljskoj ulozi kao i zadovoljstvo životom općenito. Ovakvi rezultati u skladu su s istraživanjem Piotrowskog (2020) gdje je autor zaključio kako djeci usmjeren roditeljski perfekcionizam može biti destruktivan za roditelje jer ih izlaže velikoj tjeskobi, doživljaju razočaranja, stresu i negativnim afektima. Dimenzije visokih standarda i reda nisu značajno povezane s indikatorima psihološke dobrobiti, no upravo se faktor diskrepance u ovom istraživanju, ali i onom Piotrowskija (2020) pokazao kao presudan rizični faktor za roditeljsko sagorijevanje. Navedeni nalaz koji pokazuje kako je diskrepanca kao jedna od dimenzija djeci usmjerenog perfekcionizma povezana s nizom indikatora narušenog psihičkog zdravlja i dobrobiti može se objasniti kroz osvrt na ponašanja i kognicije koje takva vrsta perfekcionizma uključuje. Naime, roditelji koji izvještavaju o višim razinama diskrepance često pred vlastitu djecu postavljaju visoke standarde i ciljeve te konstantno prate napredak prema ostvarenju istih (Kleszewski i Otto, 2020). Takav proces praćenja roditeljima može biti uvelike iscrpljujući budući da uključuje uvjeravanje djece da djeluju u skladu s roditeljskim standardima te opetovane pregovore i konflikte na relaciji roditelj-dijete (Kleszewski i Otto, 2020; Stoeber, 2015; Smetana i Rote, 2019). Konačno, ukoliko djeca ne udovolje roditeljskim standardima, te je razlika između postavljenih ciljeva i realnog djetetovog

postignuća prevelika, roditelj može atribuirati neuspjeh djeteta da udovolji tim standardima vlastitoj nekompetenciji (Lin i sur., 2022). Kao rezultat toga roditelji mogu doživljavati visoke razine stresa u svojoj ulozi, simptome anksioznosti i depresivnosti. Također, Smith i suradnici (2020) navode kako diskrepanca između roditeljskih očekivanja i djetetovih stvarnih postignuća može biti izvor konstantne emocionalne napetosti i stresa uključujući razočaranje i nezadovoljstvo radi činjenice kako se njihovo dijete ne uklapa u ideal „savršenog djeteta“. Glede drugih dimenzija perfekcionizma usmjerenog prema djeci, rezultati koji pokazuju kako red i visoki standardi nisu značajno povezani s mjerenim indikatorima psihološke prilagodbe kod roditelja u skladu su s istraživanjem Furutaniya i suradnika (2020) koji ističu kako samo postavljanje visokih standarda i očekivanje reda i organiziranosti u djetetovim aktivnostima nije presudno za narušavanje roditeljske dobrobiti, već roditeljska percepcija da dijete ne uspijeva zadovoljiti takve standarde i očekivanja.

6.3. Prediktori sagorijevanja u roditeljskoj ulozi

Kad je riječ o ispitivanju prediktivnog doprinosa različitih varijabli u objašnjenju varijance sagorijevanja u roditeljstvu očekivalo se kako će dob, razina obrazovanja i materijalni status obitelji biti značajni pozitivni prediktori sagorijevanja u roditeljskoj ulozi. Također, očekivalo se kako će perfekcionističke brige, samoorijentirani roditeljski perfekcionizam, perfekcionizam usmjeren na djecu kao dimenzije roditeljskog perfekcionizma značajno pozitivno previđati sagorijevanje u roditeljskoj ulozi. Provođenjem hijerarhijske analize za sagorijevanje u roditeljstvu kao kriterij dobiveno je kako odabrani prediktori objašnjavaju ukupno 19% varijance sagorijevanja u roditeljstvu.

Najveći zasebni doprinos objašnjenju varijance sagorijevanja u roditeljstvu imala je diskrepanca kao jedna od dimenzija djeci usmjerenog perfekcionizma. Navedeno nije neočekivano ukoliko se u obzir uzmu umjerene do visoke korelacije sagorijevanja kod roditelja i doživljaja diskrepance između roditeljskih očekivanja za dječji uspjeh i dječjih stvarnih postignuća o kojima svjedoče neka recentnija istraživanja (Piotrowski, 2020). Također, pokazalo se kako su perfekcionističke brige značajan pozitivan prediktor sagorijevanja u roditeljstvu, što je bilo očekivano kad se dobiveni nalazi sagledaju u svjetlu istraživanja koja ističu neadaptivnost perfekcionističkih briga i povezanost istih sa različitim indikatorima narušenog mentalnog zdravlja i dobrobiti (Furutani i sur., 2020; Smith i sur., 2017). Od ostalih prediktora svakako valja istaknuti dob kao značajan negativan prediktor sagorijevanja te

obrazovanje majki kao značajan pozitivan prediktor sagorijevanja u roditeljstvu. Ovakav rezultat nije iznenađujući ukoliko se uzme u obzir kako su mlađi i obrazovaniji pojedinci posebno izloženi stresu u današnjem suvremenom društvu, a navedeno se može zaključiti i za majke. Naime, mlađe majke se često suočavaju sa nizom izazova na osobnom i profesionalnom planu u kontekstu više različitih životnih uloga, često u kratkom vremenskom periodu, što može kreirati pritisak i uvjete kontinuirane izloženosti stresu. Isto tako, obrazovanije majke češće rade u zahtjevnijim okruženjima gdje je naglasak na postavljanju izrazito visokih standarda i postizanju uspjeha što pored uloge roditelja može kreirati dodatne izvore pritiska i stresa, te iscrpljivanja osobnih resursa za nošenje s istim.

Dodatno, u kontekstu sagorijevanja u roditeljstvu od važnosti je kratko se osvrnuti na odnos istog sa razinama depresivnosti i anksioznosti kod roditelja. Naime, utvrđeno je kako su sve dimenzije sagorijevanja u roditeljskoj ulozi značajno umjereno pozitivno povezane s razinama depresivnosti i anksioznosti kod roditelja. Odnosno, majke koje su izvještavale o višem doživljaju sagorijevanja u roditeljstvu ujedno su izvještavale o višim razinama depresivnosti i anksioznosti što je u skladu s rezultatima brojnih istraživanja poput onog Szczygieła i suradnika (2020) te Van Bakela i suradnika (2018) koja svjedoče o značajnoj umjerenog do visokoj pozitivnoj povezanosti sagorijevanja te depresivnosti i anksioznosti. Navedeni nalazi o povezanosti sagorijevanja u roditeljstvu s narušenim mentalnim zdravljem dobra su ishodišna točka koja ukazuje na važnost rada na identifikaciji i razumijevanju antecedenata sagorijevanja kako bi se u konačnici spriječili negativni ishodi i očuvalo mentalno zdravlje roditelja.

6.4. Ograničenja i doprinosi

Naravno, vrlo je važno prilikom tumačenja rezultata istraživanja poznavati ograničenja istog koja će u nastavku biti prokomentirana. Za početak, ovo istraživanje provedeno je na prigodnom uzorku majki koji, iako je bio zadovoljavajuće veličine za provođenje konfirmatorne faktorske analize u svrhu validacije C-DAPS skale, je svejedno relativno malen uzorak što svakako može utjecati na mogućnost generaliziranja rezultata na širu populaciju. Također, kao što je prethodno naglašeno uzorak se sastoji isključivo od majki, što također predstavlja jedno važno ograničenje u interpretaciji rezultata ovog istraživanja u kontekstu roditeljstva budući da je poznato kako se majčinska i očinska uloga razlikuju po nizu karakteristika. Primjerice, kad je perfekcionizam u pitanju, utvrđene su zanimljive razlike

između majki i očeva u zastupljenosti različitih dimenzija perfekcionizma, ali i različitom utjecaju koji iste dimenzije imaju na majke u odnosu na očeve. Istraživanje Lee i suradnika (2012) je pokazalo kako je za majke, društveno orijentirani roditeljski perfekcionizam bio povezan s nižom roditeljskom samoefikasnošću, ali samoorijentirani roditeljski perfekcionizam bio je povezan s većim zadovoljstvom roditeljstvom. S druge strane, za očeve je društveno orijentirani perfekcionizam bio povezan s većim roditeljskim stresom, dok su više razine samoorijentiranog roditeljskog perfekcionizma bile povezane s većom roditeljskom samoefikasnošću, manjim roditeljskim stresom i većim zadovoljstvom roditeljstvom. Drugim riječima, utvrđeno je kako je društveno usmjeren perfekcionizam neadaptivan i za majke i za očeve, dok je samoorijentirani perfekcionizam bio adaptivan prvenstveno za očeve. Također, većina dosadašnjih istraživanja roditeljskog perfekcionizma, a posebice ona starijeg datuma, uglavnom su se sačinjavala od uzorka majki, a brojna novija istraživanja perfekcionizma u roditeljstvu sugeriraju na različite implikacije majčinog i očevog perfekcionizma na dobrobit njihove djece (Carmo i sur., 2021). Primjerice, Frost i suradnici (1991) ističu kako majke s izraženim perfekcionizmom često imaju kćeri koje izvještavaju o većem intenzitetu psiholoških simptoma, dok očevi s izraženim perfekcionizmom često imaju kćeri koje izvještavaju o nižem intenzitetu psiholoških simptoma, dok kao objašnjenje navedenih nalaza nude pretpostavku kako očevi perfekcionista nisu jednako uključeni u svakodnevne rutine vlastitih kćeri u odnosu na perfekcionistačke majke, što dovodi do toga da su u takvom odnosu izraženiji visoki standardi nego perfekcionistačke brige. U skladu s navedenim, vrlo je važno da buduća istraživanja roditeljskog perfekcionizma imaju razmjerno velik uzorak, te podjednak ili bar približno podjednak broj majki i očeva u uzorku kako bi se prikupili vrijedni podaci koje će omogućiti detaljnije razumijevanje perfekcionizma u roditeljskoj ulozi.

Nadalje, kad je riječ o drugim karakteristikama uzorka, potrebno je i spomenuti kako su polovinu uzorka u istraživanju činile visokoobrazovane majke (49,71%), a preostali dio uzorka većinom se sačinjavao od majki sa završenim srednjoškolskim obrazovanjem i višom školom, te doktoratom znanosti, dok su svega 1,75% posto uzorka činile majke sa završenom osnovnom školom. Navedeno je svakako važno uzeti u obzir prilikom interpretacije rezultata budući da su istraživanja poput onog Madigana (2019) pokazala kako su pojedinci viših razina obrazovanja ujedno skloniji imati i izraženije perfekcionistačke tendencije.

Također, većina istraživanja u ovom području pa tako i ovo, kako ističu Cook i Kearney (2014), temelji se na upitnicima za procjenu perfekcionizma. Međutim, procjene dobivene korištenjem upitnika ponekad ne moraju reprezentirati stvarno stanje kod sudionika

iz različitih razloga poput socijalno poželjnog odgovaranja ili pak nedovoljno razvijene sposobnosti introspekcije u vlastite misaone procese. Iz navedenih razloga, autori sugeriraju da se u budućim istraživanjima u kojima je to moguće koristi više različitih izvora informacija o perfekcionizmu, poput primjerice procjena važnih drugih ili podataka dobivenih opažanjem. Nastavljajući se, nacrt provedenog istraživanja je korelacijske prirode koja ne dopušta izvođenje nikakvih uzročno-posljedičnih zaključaka o odnosima među varijablama osim njihove povezanosti. Stoga na budućim istraživanjima ostaje da pokušaju doći do istih koristeći odgovarajuće istraživačke nacрте.

Od velike važnosti je spomenuti i specifičnosti *Upitnika sagorijevanja u roditeljstvu* korištenog za procjenu različitih dimenzija roditeljskog sagorijevanja. Naime, riječ je o upitniku koji se sastoji od čestica koje opisuju misli, osjećaje i ponašanja prema vlastitoj djeci koja se u društvu smatraju prije svega vrlo negativnima, nepoželjnima i oprečnima implicitnim teorijama o dobrom roditelju većine ljudi. Iz navedenog razloga, zbog same prirode čestica upitnika, može se očekivati kako će sudionici ponekad biti skloniji odgovaranju na socijalno poželjan način, odnosno kako ponekad neće biti u potpunosti iskreni pri označavanju čestine različitih opisanih ponašanja u česticama.

Konačno, unatoč ograničenjima i nedostacima provedenog istraživanja ono također pronalazi svoju znanstvenu i praktičnu vrijednost kad je riječ o konstrukt roditeljskog perfekcionizma. Naime, jedan od doprinosa ovog istraživanja očituje se upravo u prevođenju i validaciji *Skale perfekcionizma usmjerenog na djecu* na hrvatskom uzorku, pri čemu su utvrđene zadovoljavajuće psihometrijske karakteristike skale. Prijevodom ove skale omogućeno je stvaranje temelja za daljnje istraživanje perfekcionistačkih standarda i očekivanja koja roditelji postavljaju pred vlastitu djecu, a što može imati značajne implikacije na dobrobit kako djece tako i roditelja. Također, ovo istraživanje nastavlja se na trend stjecanja spoznaja o perfekcionizmu usmjerenom na točno određena područja i uloge što je do nedavno bilo neopravdano zanemareno. Pored navedenog, rezultati dobiveni provođenjem ovog istraživanja omogućuju širenje opusa spoznaja o različitim aspektima psihičkog zdravlja i dobrobiti roditelja, te njihovoj vezi s različitim dimenzijama perfekcionizma, pri čemu ti odnosi mogu djelovati u povoljnom i adaptivnom, ali i nepovoljnom i neadaptivnom smjeru. Navedene spoznaje mogu imati značajne praktične implikacije za tretman depresivnih ili anksioznih i drugih simptoma u sklopu rada različitih organizacija usmjerenih na unaprjeđenje psihičkog zdravlja i prilagodbe roditelja izazovima u njihovoj ulozi. Stjecanje i proširivanje znanja o čimbenicima koji utječu na sagorijevanje u roditeljstvu, depresivnost, anksioznost, doživljaj

stresa i zadovoljstvo roditeljstvom mogu biti korišteni kako bi se senzibiliziralo roditelje, ali i druge članove zajednice, na važnost mentalne higijene, odnosno brige o mentalnom zdravlju. Ovakvi napori trebali bi ići u smjeru poboljšavanja kvalitete života i svakodnevnog funkcioniranja, te kreiranja efikasnih oblika podrške koji će omogućiti roditeljima da se razvijaju u svojoj ulozi u sigurnom, zdravom i suportivnom okruženju te da isto to osiguraju i svojoj djeci.

7. ZAKLJUČCI

1. Konfirmatornom faktorskom analizom je potvrđena trofaktorska struktura *Skale perfekcionizma usmjerenog na djecu* (koncipirane od subskala *Diskrepance*, *Reda* i *Visokih standarda*) sa zadovoljavajućim psihometrijskim karakteristikama.
2. Analizom povezanosti između sociodemografskih i osobnih karakteristika te psihološke prilagodbe roditelja utvrđeno je kako mlađe majke navode izraženije tendencije očekivanja izvrsnog postignuća i postavljanja visokih standarda za sebe u roditeljskoj ulozi.

Nadalje, utvrđeno je kako majke koje iskazuju izraženije negativne reakcije na nesavršenost u roditeljstvu i istaknute perfekcionističke brige navode više razine iscrpljenosti, suprotnosti s prethodnim doživljajem sebe kao roditelja, zasićenosti roditeljstvom i emocionalnog udaljavanja od djece, te više razine depresivnosti, anksioznosti i stresa. Ujedno navode i niže razine zadovoljstva u roditeljskoj ulozi i životu općenito.

Majke koje iskazuju više rezultate na skali samoorijentiranog roditeljskog perfekcionizma ujedno su izvještavale o doživljavanju viših razina depresivnosti, anksioznosti i stresa.

Konačno, one majke koje su izvještavale o doživljaju većeg nesrazmjera između očekivanja koja imaju za vlastitu djecu i dječjih stvarnih postignuća ujedno su sklonije doživljavanju iscrpljenosti, suprotnosti, zasićenosti i emocionalnog udaljavanja od vlastite djece kao indikatorima sagorijevanja u roditeljstvu, te izvještavaju o doživljavanju viših razina depresivnosti, anksioznosti i stresa, kao i o manjem zadovoljstvu u roditeljskoj ulozi i zadovoljstvu životom općenito.

3. Provjerom zasebnih relativnih doprinosa sociodemografskih i osobnih karakteristika u objašnjenju sagorijevanja u roditeljstvu utvrđeno je kako dob i obrazovanje majki, diskrepanca kao jedna od dimenzija perfekcionizma usmjerenog prema djeci, te perfekcionističke brige imaju značajne zasebne doprinose u objašnjenju sagorijevanja majki u roditeljskoj ulozi. Odnosno mlađe majke i one sa višim razinama obrazovanja navode kako doživljavaju više razine roditeljskog sagorijevanja. Također, one majke koje navode više razine diskrepance između vlastitih očekivanja za njihovu djecu i dječjih realnih postignuća, te više razine perfekcionističkih briga, ujedno navode da doživljavaju i više razine roditeljskog sagorijevanja.

8. LITERATURA

- Affrunti, N. W. i Woodruff-Borden, J. (2015). Parental perfectionism and overcontrol: examining mechanisms in the development of child anxiety. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 43(3), 517-529. <https://doi.org/10.1007/s10802-014-9914-5>
- Afshar, H., Roohafza, H., Sadeghi, M., Saadaty, A., Salehi, M., Motamedi, M., ... i Asadollahi, G. (2011). Positive and negative perfectionism and their relationship with anxiety and depression in Iranian school students. *Journal of Research in Medical Sciences: The Official Journal of Isfahan University of Medical Sciences*, 16(1), 79-86.
- Appleton, P. R., Hall, H. K. i Hill, A. P. (2010). Family patterns of perfectionism: An examination of elite junior athletes and their parents. *Psychology of Sport and Exercise*, 11, 363–371. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2010.04.005>
- Aunola, K., Tolvanen, A., Viljaranta, J. i Nurmi, J. E. (2013). Psychological control in daily parent–child interactions increases children’s negative emotions. *Journal of Family Psychology*, 27(3), 453-462.
- Azizi, K. i Besharat, M. A. (2011). The relationship between parental perfectionism and parenting styles. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 15, 1484-1487. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.03.315>
- Baumrind D. (1978). Parental Disciplinary Patterns and Social Competence in Children. *Youth & Society*, 9 (3), 239-276.
- Beck, R. C. (2003). *Motivacija: teorija i načela*. Naklada Slap.
- Becker, W. C. (1964). Consequences of Different Kinds of Parental Discipline. U M. L. Hoffman i L. W. Hoffman (ur.), *Review of Child Development* (str. 169-204.). New York: Russell Sage.
- Belsky, J. (1984). The determinants of parenting: A process model. *Child Development*, 55, 83-96. <https://doi.org/10.2307/1129836>
- Berk, L. E. (2015). *Dječja razvojna psihologija*. Naklada Slap.
- Besharat, M. i Shahidi, S. (2010). Perfectionism, anger, and anger rumination. *International Journal of Psychology*, 45, 427–434. <https://doi.org/10.1080/00207594.2010.501336>
- Bieling, P. J., Israeli, A. L. i Antony, M. M. (2004). Is perfectionism good, bad, or both? Examining models of the perfectionism construct. *Personality and Individual Differences*, 36(6), 1373-1385. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(03\)00235-6](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(03)00235-6)

- Bogardus, J., Armstrong, E. S., VanOss, T. i Brown, D. J. (2022). Stress, anxiety, depression, and perfectionism among graduate students in health sciences programs. *Journal of Allied Health*, 51(1), 15-25.
- Boone, L., Soenens, B., Vansteenkiste, M. i Braet, C. (2012). Is there a perfectionist in each of us? An experimental study on perfectionism and eating disorder symptoms. *Appetite*, 59(2), 531-540. <https://doi.org/10.1016/j.appet.2012.06.015>
- Brković, I. (2009). Zašto želimo biti roditelji? Roditeljstvo i stilovi odgoja. U D. Čorkalo Biruški (ur.), *Primijenjena psihologija: pitanja i odgovori* (str. 100-119). Školska knjiga.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Brown, T. A. (2006). *Confirmatory Factor Analysis for Applied Research*. The Guilford Press.
- Browne, M. W. i Cudeck, R. (1993). Alternative Ways of Assessing Model Fit. U K. A. Bollen, & J. S. Long (ur.), *Testing Structural Equation Models* (str. 136-162). Sage Publications.
- Bryant, F. B. i Yarnold, P. R. (1995). Principal-components analysis and exploratory and confirmatory factor analysis. U L. G. Grimm i P. R. Yarnold (ur.), *Reading and understanding multivariate statistics* (str. 99–136). American Psychological Association.
- Buhin-Lončar, L., Jokić-Begić, N., Jurin, T., Lauri Korajlija, A., Pavlin-Bernardić, N., Rovani, D. i Vulić-Prtorić, A. (2012). Psihosocijalne potrebe studenata. U N. Jokić-Begić (ur.), *Studenti s invaliditetom* (str. 107-129). Sveučilište u Zagrebu.
- Burns, D. D. (1980). The perfectionist's script for self-defeat. *Psychology Today*, 14(6), 34-52.
- Çapan, B. E. (2010). Relationship among perfectionism, academic procrastination and life satisfaction of university students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 5, 1665-1671. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.07.342>
- Carmo, C., Oliveira, D., Brás, M. i Faisca, L. (2021). The influence of parental perfectionism and parenting styles on child perfectionism. *Children*, 8(9), 1-7. <https://doi.org/10.3390/children8090777>
- Chester, D. S., Merwin, L. M. i DeWall, C. N. (2015). Maladaptive perfectionism's link to aggression and self-harm: Emotion regulation as a mechanism. *Aggressive Behavior*, 41(5), 443-454. <https://doi.org/10.1002/ab.21578>
- Childs, J. H. i Stoeber, J. (2010). Self-oriented, other-oriented, and socially prescribed perfectionism in employees: Relationships with burnout and engagement. *Journal of*

<https://doi.org/10.1080/15555240.2010.518486>

- Cook, L. C. i Kearney, C. A. (2014). Parent perfectionism and psychopathology symptoms and child perfectionism. *Personality and Individual Differences*, 7, 1-6. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.06.020>
- Cooks, J. A. i Ciesla, J. A. (2019). The impact of perfectionism, performance feedback, and stress on affect and depressive symptoms. *Personality and Individual Differences*, 146, 62-67. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.03.048>
- Costa, S., Cuzzocrea, F., Gugliandolo, M. C. i Larcán, R. (2016). Associations between parental psychological control and autonomy support, and psychological outcomes in adolescents: The mediating role of need satisfaction and need frustration. *Child Indicators Research*, 9(4), 1059-1076. <https://doi.org/10.1007/s12187-015-9353-z>
- Curran, T. i Hill, A. P. (2019). Perfectionism is increasing over time: A meta-analysis of birth cohort differences from 1989 to 2016. *Psychological Bulletin*, 145(4), 410-429. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/bul0000138>
- Čudina-Obradović, M. i Obradović, J. (2006). *Psihologija braka i obitelji*. Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Davison, G.C. i Neale, J. M. (2021). *Psihologija abnormalnog doživljavanja i ponašanja*. Naklada Slap.
- De Rosa, L., Miracco, M. C., Galarregui, M. S. i Keegan, E. G. (2023). Perfectionism and rumination in depression. *Current Psychology*, 42(6), 4851-4861. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-01834-0>
- Dieleman, L. M., Soenens, B., De Pauw, S. S., Prinzie, P., Vansteenkiste, M. i Luyten, P. (2020). The role of parental reflective functioning in the relation between parents' self-critical perfectionism and psychologically controlling parenting towards adolescents. *Parenting*, 20(1), 1-27.
- Ellis, A. (2002). The role of irrational beliefs in perfectionism. U G. L. Flett i P. L. Hewitt (ur.), *Perfectionism: Theory, Research, and Treatment* (str. 217–229). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/10458-009>
- Enns, M. W. i Cox, B. J. (2002). The Nature and Assessment of Perfectionism: A Critical Analysis. U G. L. Flett i P. L. Hewitt (ur.), *Perfectionism: Theory, Research and Treatment* (str. 33–62). American Psychological Association. <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/10458-002>

- Flett, G. L. i Hewitt, P. L. (2002). Perfectionism and maladjustment: An overview of theoretical, definitional, and treatment issues. U G. L. Flett i P. L. Hewitt (ur.), *Perfectionism: Theory, research, and treatment* (str. 5–31). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/10458-001>
- Flett, G. L., Goldstein, A. L., Hewitt, P. L. i Wekerle, C. (2012). Predictors of deliberate self-harm behaviour among emerging adolescents: An initial test of a self-punitiveness model. *Current Psychology*, 31(1), 49-64. <https://doi.org/10.1007/s12144-012-9130-9>
- Flett, G. L., Hewitt, P. L., Oliver, J. M. i Macdonald, S. (2002). Perfectionism in children and their parents: A developmental analysis. U G. L. Flett i P. L. Hewitt (ur.), *Perfectionism: Theory, Research, and Treatment* (str. 89–132). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/10458-004>
- Frost, J. (2019). *Regression Analysis: An Intuitive Guide for Using and Interpreting Linear Models*. Statistics By Jim Publishing.
- Frost, R. O., Heimberg, R. G., Holt, C. S., Mattia, J. I. i Neubauer, A. L. (1993). A comparison of two measures of perfectionism. *Personality and Individual Differences*, 14(1), 119-126. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(93\)90181-2](https://doi.org/10.1016/0191-8869(93)90181-2)
- Frost, R. O., Lahart, C. M. i Rosenblate, R. (1991). The development of perfectionism: A study of daughters and their parents. *Cognitive Therapy and Research*, 15(6), 469-489. <https://doi.org/10.1007/BF01175730>
- Frost, R. O., Marten, P., Lahart, C. i Rosenblate, R. (1990). The dimensions of perfectionism. *Cognitive Therapy and Research*, 14(5), 449-468. <https://doi.org/10.1007/BF01172967>
- Frost, R. O., Trendier, K. L., Brown, E. J., Heimburg, R. G., Juster, H. R., Leung, A. W. i Makris, G. S. (1997). Self-monitoring of mistakes among subjects high and low in concern over mistakes. *Cognitive Therapy and Research*, 21(2), 209-222. <https://doi.org/10.1023/A:102188471355>
- Furutani, K., Kawamoto, T., Alimardani, M. i Nakashima, K. I. (2020). Exhausted parents in Japan: Preliminary validation of the Japanese version of the Parental Burnout Assessment. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 2020(174), 33-49. <https://doi.org/10.1002/cad.20371>
- Gorostiaga, A., Aliri, J., Balluerka, N. i Lameirinhas, J. (2019). Parenting styles and internalizing symptoms in adolescence: A systematic literature review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(17), 3192.

- Greblo, Z. i Bratko, D. (2014). Parents' perfectionism and its relation to child rearing behaviors. *Scandinavian Journal of Psychology*, 55(2), 180-185. <https://doi.org/10.1111/sjop.12116>
- Haase, A. M., Prapavessis, H. i Owens, R. G. (2013). Domain-specificity in perfectionism: Variations across domains of life. *Personality and Individual Differences*, 55(6), 711-715. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2013.05.025>
- Hamachek, D. E. (1978). Psychodynamics of normal and neurotic perfectionism. *A Journal of Human Behavior*, 15(1), 27-33.
- Hayek, J., Schneider, F., Lahoud, N., Tueni, M. i de Vries, H. (2022). Authoritative parenting stimulates academic achievement, also partly via self-efficacy and intention towards getting good grades. *PLoS ONE*, 17(3), e0265595. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0265595>
- Hewitt, P. L. i Flett, G. L. (1991). Perfectionism in the self and social contexts: conceptualization, assessment, and association with psychopathology. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(3), 456-470. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.60.3.456>
- Hewitt, P. L., Flett, G. L. i Ediger, E. (1996). Perfectionism and depression: longitudinal assessment of a specific vulnerability hypothesis. *Journal of Abnormal Psychology*, 105(2), 276-280. <https://doi.org/10.1037/0021-843X.105.2.276>
- Hewstone, M i Stroebe, W. (2003). *Uvod u socijalnu psihologiju*. Naklada Slap.
- Hill, A. P. i Curran, T. (2016). Multidimensional perfectionism and burnout: A meta-analysis. *Personality and Social Psychology Review*, 20(3), 269-288. <https://doi.org/10.1177/1088868315596286>
- Hill, A. P., Hall, H. K., Appleton, P. R. i Kozub, S. A. (2008). Perfectionism and burnout in junior elite soccer players: the mediating influence of unconditional self-acceptance. *Psychology of Sport and Exercise*, 9, 630-644. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2007.09.004>
- Horney, K. (2013). *Neurosis and human growth: The struggle toward self-realization*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315010526>
- Hu, L. i Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6(1), 1-55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>

- Jadon, P. S. i Tripathi, S. (2017). Effect of authoritarian parenting style on self esteem of the child: A systematic review. *International Journal of Advance Research and Innovative Ideas in Education*, 3(3), 909-913.
- Jurčević - Lozančić, A. (2011). Socijalne kompetencije i rani odgoj. U D. Maleš (ur.), *Nove paradigme ranog odgoja* (str. 153 – 177). FF Press.
- Kawamoto, T. i Furutani, K. (2018). The mediating role of intolerance of uncertainty on the relationships between perfectionism dimensions and psychological adjustment/maladjustment among mothers. *Personality and Individual Differences*, 122, 62-67. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.10.008>
- Kawamoto, T., Furutani, K. i Alimardani, M. (2018). Preliminary validation of Japanese version of the parental burnout inventory and its relationship with perfectionism. *Frontiers of Psychology*, 9, 970. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00970>
- Klarin, M. (2006). *Razvoj djece u socijalnom kontekstu*. Naklada Slap.
- Klarin, M., i Đerđa V. (2014). Roditeljsko ponašanje i problemi u ponašanju kod adolescenata. *Ljetopis socijalnog rada*, 21(2), 243-262.
- Kleszewski, E. i Otto, K. (2020). The perfect colleague? Multidimensional perfectionism and indicators of social disconnection in the workplace. *Personality and Individual Differences*, 162, 110016. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110016>
- Klibert, J. J., Langhinrichsen-Rohling, J. i Saito, M. (2005). Adaptive and maladaptive aspects of self-oriented versus socially prescribed perfectionism. *Journal of College Student Development*, 46(2), 141-156.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. The Guilford Press.
- Kobori, O. i Tanno, Y. (2012). Self-oriented perfectionism and its relationship to selective attention: An experimental examination using social cognitive paradigm 1. *Japanese Psychological Research*, 54(4), 418-423. <https://doi.org/10.1007/s10608-005-2835-4>
- Koutsimani, P., Montgomery, A. i Georganta, K. (2019). The relationship between burnout, depression, and anxiety: A systematic review and meta-analysis. *Frontiers in Psychology*, 1, 284. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00284>
- Krpan, A. (2020). *Perfekcionizam, od epigenetike do psihoterapije*. [Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu]. Dr Med - digitalni repozitorij Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. <urn:nbn:hr:105:714227>

- Kurtović, A., Vrdoljak, G. i Idzanovic, A. (2019). Predicting procrastination: The role of academic achievement, self-efficacy and perfectionism. *International Journal of Educational Psychology*, 8(1), 1-26.
- Lamarre, C. i Marcotte, D. (2021). Anxiety and dimensions of perfectionism in first year college students: The mediating role of mindfulness. *European Review of Applied Psychology*, 71(6), 100633. <https://doi.org/10.1016/j.erap.2021.100633>
- Lazanski, S. (2015). *Usredotočena svjesnost i samosuosjećanje kao prediktori psihičkog zdravlja i uznemirenosti*. [Diplomski rad, Hrvatski studiji]. Repozitorij Fakulteta hrvatskih studija. <urn:nbn:hr:111:295109>
- Lee, M. A., Schoppe-Sullivan, S. J. i Dush, C. M. K. (2012). Parenting perfectionism and parental adjustment. *Personality and Individual Differences*, 52(3), 454-457. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2011.10.047>
- Lee, M. A., Schoppe-Sullivan, S. J. i Dush, C. M. K. (2013). Parenting perfectionism and parental adjustment. *Personality and Individual Differences*, 52(3), 454-457. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2011.10.047>
- Lee, Y. J. i Anderman, E. M. (2020). Profiles of perfectionism and their relations to educational outcomes in college students: The moderating role of achievement goals. *Learning and Individual Differences*, 77, 101813. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2019.101813>
- Lilley, C., Sirois, F. i Rowse, G. (2020). A meta-analysis of parental multidimensional perfectionism and child psychological outcomes. *Personality and Individual Differences*, 162, 110015. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110015>
- Limburg, K., Watson, H. J., Hagger, M. S. i Egan, S. J. (2017). The relationship between perfectionism and psychopathology: A meta-analysis. *Journal of Clinical Psychology*, 73(10), 1301-1326. <https://doi.org/10.1002/jclp.22435>
- Lin, G. X. i Szczygieł, D. (2022). Basic personal values and parental burnout: A brief report. *Affective Science*, 3(2), 498-504. <https://doi.org/10.1007/s42761-022-00103-y>
- Lin, G. X., Szczygieł, D. i Piotrowski, K. (2022). Child-oriented perfectionism and parental burnout: The moderating role of parents' emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*, 198, 111805. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2022.111805>
- Linnett, R. J. i Kibowski, F. (2020). A multidimensional approach to perfectionism and self-compassion. *Self and Identity*, 19(7), 757-783.

- Liu, S., He, L., Wei, M., Du, Y. i Cheng, D. (2022). Depression and anxiety from acculturative stress: Maladaptive perfectionism as a mediator and mindfulness as a moderator. *Asian American Journal of Psychology*, 13(2), 207-216. <https://doi.org/10.1037/aap0000242>
- Lovibond, P. F. i Lovibond, S. H. (1995). The structure of negative emotional states: Comparison of the Depression, Anxiety, Stress Scales (DASS) with the Beck Depression and Anxiety Inventories. *Behaviour Research and Therapy*, 33(3), 335–343.
- Lyman, E. L. i Luthar, S. S. (2014). Further evidence on the “costs of privilege”: Perfectionism in high-achieving youth at socioeconomic extremes. *Psychology in the Schools*, 51(9), 913-930. <https://doi.org/10.1002/pits.21791>
- Lynd-Stevenson, R. M. i Hearne, C. M. (1999). Perfectionism and depressive affect: The pros and cons of being a perfectionist. *Personality and Individual Differences*, 26(3), 549-562. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(98\)00170-6](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(98)00170-6)
- Ljubić, L. (2019). *Roditeljski stilovi odgoja i njihov utjecaj na razvojne ishode djece*. [Završni rad, Sveučilište u Zagrebu]. Repozitorij Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. <urn:nbn:hr:199:270074>
- Macuka I., Petani R., Božić D., Reić Ercegovac I., Tucak Junaković I., Šimunić A. i Eškinja M. (2021). Kvalitativno istraživanje doživljaja roditeljske uloge kod roditelja djece različite dobi. 28. *Godišnja konferencija hrvatskih psihologa*, virtualna konferencija, 10. -13. studenog 2021., Hrvatska.
- Macuka, I. (2010). Osobne i kontekstualne odrednice roditeljskog ponašanja. *Suvremena psihologija*, 13(1), 63-81.
- Macuka, I., Šimunić, A. i Reić Ercegovac, I. (2022). Sagorijevanje u roditeljskoj ulozi – validacija hrvatske verzije Upitnika sagorijevanja u roditeljstvu. *Psihološke teme*, 31(3), 763-783. <https://doi.org/10.31820/pt.31.3.15>
- Madigan, D. J. (2019). A meta-analysis of perfectionism and academic achievement. *Educational Psychology Review*, 31, 967-989. <https://doi.org/10.1007/s10648-019-09484-2>
- Mamić, S. (2016). *Neki korelati anksioznosti i depresivnosti kod studenata*. [Diplomski rad, Sveučilište u Zadru]. Digitalni repozitorij Sveučilišta u Zadru. <urn:nbn:hr:162:085019>
- Mandarić Vukušić, A. (2016). *Roditeljska kompetencija i (ne) pedagoška zanimanja* [Doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu]. Repozitorij Filozofskog fakulteta u Zagrebu. <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/6917>

- Meier, S. T. i Kim, S. (2022). Meta-regression analyses of relationships between burnout and depression with sampling and measurement methodological moderators. *Journal of Occupational Health Psychology*, 27(2), 195–206. <https://doi.org/10.1037/ocp0000273>
- Mikolajczak, M. i Roskam, I. (2018). A theoretical and clinical framework for parental burnout: The balance between risks and resources (BR2). *Frontiers in Psychology*, 9, 886. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00886>
- Mikolajczak, M., i Roskam, I. (2020). Parental burnout: Moving the focus from children to parents. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 2020(174), 7-13. <https://doi.org/10.1002/cad.20376>
- Mikolajczak, M., Raes, M. E., Avalosse, H. i Roskam, I. (2018). Exhausted parents: sociodemographic, child-related, parent-related, parenting and family-functioning correlates of parental burnout. *Journal of Child and Family Studies*, 27(2), 602-614. <https://doi.org/10.1007/s10826-017-0892-4>
- Moate, R. M., Gnilka, P. B., West, E. M. i Rice, K. G. (2019). Doctoral student perfectionism and emotional well-being. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 52(3), 145-155.
- Mohr, M. i Sonnentag, S. (2023). To be or not to be a perfect parent? How the striving for perfect parenting harms employed parents. *Journal of Vocational Behavior*, 147(4), 103941. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jvb.2023.103941>
- Nelson, M. K. (2010). *Parenting out of control: Anxious parents in uncertain times*. New York University Press.
- Obradović, J. i Čudina-Obradović, M. (2003). Potpora roditeljstvu: izazovi i mogućnosti. *Revija za socijalnu politiku*, 10(1), 45-68.
- Petz, B. (2005). *Psihologijski rječnik*. Naklada Slap.
- Pinquart, M. (2017). Associations of parenting dimensions and styles with internalizing symptoms in children and adolescents: A meta-analysis. *Marriage and Family Review*, 53(7), 613-640.
- Pinquart, M. i Kauser, R. (2018). Do the associations of parenting styles with behavior problems and academic achievement vary by culture? Results from a meta-analysis. *Cultural Diversity and Ethnic Minority Psychology*, 24(1), 75–100.
- Piotrowski, K. (2020). Child-oriented and partner-oriented perfectionism explain different aspects of family difficulties. *PLoS ONE*, 15(8), e0236870.

- Reitzes, D. C. i Mutran, E. J. (1994). Multiple roles and identities: Factors influencing self-esteem among middle-aged working men and women. *Social Psychology Quarterly*, 57, 313-325.
- Rhéaume, J., Ladouceur, R. i Freeston, M. H. (2000). The prediction of obsessive–compulsive tendencies: Does perfectionism play a significant role? *Personality and Individual Differences*, 28(3), 583-592.
- Rnic, K., Hewitt, P. L., Chen, C., Flett, G. L., Jopling, E. i LeMoult, J. (2021). Examining the link between multidimensional perfectionism and depression: A longitudinal study of the intervening effects of social disconnection. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 40(4), 277-303.
- Romm, K. F., Metzger, A. i Alvis, L. M. (2020). Parental psychological control and adolescent problematic outcomes: A multidimensional approach. *Journal of Child and Family Studies*, 29, 195-207.
- Roskam, I., Brianda, M. E. i Mikolajczak, M. (2018). A step forward in the conceptualization and measurement of parental burnout: The Parental Burnout Assessment (PBA). *Frontiers in Psychology*, 9, 758. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00758>
- Roskam, I., Raes, M. E. i Mikolajczak, M. (2017). Exhausted parents: Development and preliminary validation of the parental burnout inventory. *Frontiers in Psychology*, 8, 163. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00163>
- Roxborough, H. M., Hewitt, P. L., Kaldas, J., Flett, G. L., Caelian, C. M. i Sherry, S. (2012). Perfectionistic self-presentation, socially prescribed perfectionism, and suicide in youth: A test of the perfectionism social disconnection model. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 42, 217–233. <http://dx.doi.org/10.1111/j.1943-278X.2012.00084>.
- Rutledge J.M. i Swindle T.M. (2016). Permissive parenting. U Shehan C (ur.), *The Wiley Blackwell encyclopedia of family studies* (str. 1576–1577). Wiley-Blackwell.
- Sand, L., Bøe, T., Shafran, R., Stormark, K. M. i Hysing, M. (2021). Perfectionism in adolescence: Associations with gender, age, and socioeconomic status in a Norwegian sample. *Frontiers in Public Health*, 9, 688811. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2021.688811>
- Segrin, C., Burke, T. J. i Kauer, T. (2020). Overparenting is associated with perfectionism in parents of young adults. *Couple and Family Psychology: Research and Practice*, 9(3), 181-190.

- Shea, A. J., Slaney, R. B. i Rice, K. G. (2006). Perfectionism in intimate relationships: The dyadic almost perfect scale. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 39(2), 107-125. <https://doi.org/10.1080/07481756.2006.11909793>
- Simpson, J. A. i Belsky, J. (2008). Attachment theory within a modern evolutionary framework. U J. Cassidy i P. R. Shaver (ur.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications* (str. 131–157). The Guilford Press.
- Slade, P. D. i Owens, R. G. (1998.). A dual process model of perfectionism based on reinforcement theory. *Behavior Modification*, 22(3), 372-391. <https://doi.org/10.1177%2F01454455980223010>
- Slaney, R. B., Pincus, A. L., Uliaszek, A. A. i Wang, K. T. (2006). Conceptions of perfectionism and interpersonal problems: Evaluating groups using the structural summary method for circumplex data. *Assessment*, 13, 138–153. <https://doi.org/10.1177%2F1073191105284878>
- Smetana, J. G. i Rote, W. M. (2019). Adolescent–parent relationships: Progress, processes, and prospects. *Annual Review of Developmental Psychology*, 1, 41-68. <https://doi.org/10.1146/annurev-devpsych-121318-084903>
- Smith, M. M., Hewitt, P. L., Sherry, S. B., Flett, G. L. i Ray, C. (2022). Parenting behaviors and trait perfectionism: A meta-analytic test of the social expectations and social learning models. *Journal of Research in Personality*, 96, 104180. <https://doi.org/10.1016/j.jrp.2021.104180>
- Smith, M. M., Saklofske, D. H., Stoeber, J. i Sherry, S. B. (2016). The big three perfectionism scale: A new measure of perfectionism. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 34(7), 670-687. <https://doi.org/10.1177%2F0734282916651539>
- Smith, M. M., Sherry, S. B., Chen, S., Saklofske, D. H., Mushquash, C., Flett, G. L. i Hewitt, P. L. (2018). The perniciousness of perfectionism: A meta-analytic review of the perfectionism–suicide relationship. *Journal of Personality*, 86(3), 522-542. <https://doi.org/10.1111/jopy.12333>
- Smith, M. M., Sherry, S. B., Ge, S. Y. J., Hewitt, P. L., Flett, G. L. i Baggley, D. L. (2022). Multidimensional perfectionism turns 30: A review of known knowns and known unknowns. *Canadian Psychology / Psychologie canadienne*, 63(1), 16–31. <https://doi.org/10.1037/cap0000288>
- Smith, M. M., Speth, T. A., Sherry, S. B., Saklofske, D. H., Stewart, S. H. i Glowacka, M. (2017). Is socially prescribed perfectionism veridical? A new take on the stressfulness

- of perfectionism. *Personality and Individual Differences*, 11. 115-118.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.01.031>
- Snell, W. E., Jr., Overbey, G. A. i Brewer, A. L. (2005). Parenting perfectionism and the parenting role. *Personality and Individual Differences*, 39(3), 613-624.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.02.006>
- Soenens, B., Elliot, A. J., Goossens, L., Vansteenkiste, M., Luyten, P. i Duriez, B. (2005). The intergenerational transmission of perfectionism: Parents' psychological control as an intervening variable. *Journal of Family Psychology*, 19, 358–366.
<https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0893-3200.19.3.358>
- Sorkkila, M. i Aunola, K. (2020). Risk factors for parental burnout among Finnish parents: The role of socially prescribed perfectionism. *Journal of Child and Family Studies*, 29(3), 648-659. <https://doi.org/10.1007/s10826-019-01607-1>
- Stoeber J. (2018). *The psychology of perfectionism: Theory, research, applications*. Routledge.
- Stoeber, J. (2015). How other-oriented perfectionism differs from self-oriented and socially prescribed perfectionism: Further findings. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 37, 611-623. <https://doi.org/10.1007/s10862-015-9485-y>
- Stoeber, J. i Damian, L. (2016). Perfectionism in Employees: Work Engagement, Workaholism, and Burnout. U Sirois, F., Molnar, D. (ur.) *Perfectionism, Health, and Well-Being*. Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-319-18582-8_12
- Stoeber, J. i Otto, K. (2006). Positive conceptions of perfectionism: Approaches, evidence, challenges. *Personality and Social Psychology Review*, 10(4), 295-319.
https://doi.org/10.1207%2Fs15327957pspr1004_2
- Stoeber, J. i Stoeber, F. S. (2009). Domains of perfectionism: Prevalence and relationships with perfectionism, gender, age, and satisfaction with life. *Personality and individual differences*, 46(4), 530-535.
- Suh, H., Gnilka, P. B. i Rice, K. G. (2017). Perfectionism and well-being: A positive psychology framework. *Personality and Individual Differences*, 111, 25-30.
- Symeou, M. i Georgiou, S. (2017). Externalizing and internalizing behaviours in adolescence, and the importance of parental behavioural and psychological control practices. *Journal of Adolescence*, 6. 104-113.
- Szczygieł, D., Sekulowicz, M., Kwiatkowski, P., Roskam, I. i Mikołajczak, M. (2020). Validation of the Polish version of the Parental Burnout Assessment (PBA). *New Directions for Child and Adolescent Development*, 2020(174), 137-158.

- Terry-Short, L. A., Owens, R. G., Slade, P. D. i Dewey, M. E. (1995). Positive and negative perfectionism. *Personality and Individual Differences*, 18(5), 663-668. [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(94\)00192-U](https://doi.org/10.1016/0191-8869(94)00192-U)
- Trub, L., Powell, J., Biscardi, K. i Rosenthal, L. (2018). The “good enough” parent: Perfectionism and relationship satisfaction among parents and nonparents. *Journal of Family Issues*, 39(10), 2862-2882. <https://doi.org/10.1177%2F0192513X18763226>
- Van Bakel, H. J., Van Engen, M. L. i Peters, P. (2018). Validity of the parental burnout inventory among Dutch employees. *Frontiers in Psychology*, 9, 697. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00697>
- Vasta, R., Haith, M. M., i Miller, S. A. (1998). *Dječja psihologija*. Naklada Slap.
- Wade, T., O’Shea, A. i Shafran, R. (2016). Perfectionism and Eating Disorders. U F. Sirois i D. Molnar, (ur.) *Perfectionism, Health, and Well-Being* (str. 205-222). Springer.
- Wang, Y., Shi, H., Wang, Y., Zhang, X., Wang, J., Sun, Y., ... i Cao, F. (2021). The association of different parenting styles among depressed parents and their offspring’s depression and anxiety: a cross-sectional study. *BMC Psychiatry*, 21(1), 1-10. <https://doi.org/10.1186/s12888-021-03512-8>
- Williams, B. M. i Levinson, C. A. (2021). Intolerance of uncertainty and maladaptive perfectionism as maintenance factors for eating disorders and obsessive-compulsive disorder symptoms. *European Eating Disorders Review*, 29(1), 101-111. <https://doi.org/10.1002/erv.2807>
- Wright, A., Fisher, P. L., Baker, N., O’Rourke, L. i Cherry, M. G. (2021). Perfectionism, depression and anxiety in chronic fatigue syndrome: A systematic review. *Journal of psychosomatic research*, 14. 110322. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychores.2020.110322>
- Yaffe, Y. (2020). Systematic review of the differences between mothers and fathers in parenting styles and practices. *Current Psychology*, 42, 1-14.
- Yee Leung, J. T. (2022). Conceptualization of self-oriented parenting perfectionism and its Associations with parents’ wellbeing among Chinese parents. *Applied Research in Quality of Life*, 17(6), 3517-3540.

9. PRILOG

Tablica 1 Prikaz deskriptivnih podataka za svaku tvrdnju Skale perfekcionizma usmjerenog na djecu (C-DAPS) (N=167).

Redni broj tvrdnje	Tvrdnja	M	SD	Raspon rezultata
Faktor 1. Diskrepanca				
1.	Često osjećam razočaranje nakon što moje dijete završi neki zadatak jer znam da je on/ona mogao/la to bolje obaviti.	2.71	1.62	1 – 7
3.	Moje dijete, generalno govoreći, ispunjava standarde koje sam za njega postavio/la.	5.52	1.19	1 – 7
4.	Moje dijete rijetko uspije udovoljiti mojim standardima.	1.69	1.16	1 – 7
6.	Čini mi se da mi je najbolja verzija moga djeteta rijetko kada dovoljna.	1.56	.94	1 – 6
9.	Rijeko sam zadovoljan/na s djetetovim postignućima.	1.43	.79	1 – 6
10.	Često se osjećam frustrirano jer moje dijete ne ostvaruje ciljeve koje ja imam za njega.	1.72	1.13	1 – 7
12.	Smeta mi kad moje dijete ostavlja stvari nedovršene.	4.27	1.76	1 – 7
13.	Čak i kad moje dijete daje sve od sebe, čini mi se da to nikad nije dovoljno dobro za mene.	1.52	.96	1 – 6
15.	Moje dijete često ne ispunjava moja očekivanja.	1.75	1.20	1 – 7
16.	Obično osjećam da je dovoljno dobro ono što je moje dijete učinilo.	5.77	1.21	1 – 7
18.	Gotovo nikada nisam zadovoljan/na izvedbom svog djeteta.	1.32	.70	1 – 5
20.	Moje dijete rijetko može zadovoljiti moje standarde za uspješnost.	1.53	1.03	1 – 6
21.	Obično sam prilično zadovoljan/na onim što moje dijete učini.	6.14	.87	2 – 7

23.	Izvedba mojeg djeteta rijetko zadovolji moje standarde.	1.56	.92	1 – 6
24.	Nisam zadovoljan/na, čak i kad znam da je moje dijete dalo sve od sebe.	1.28	.73	1 – 7
26.	Mogu se jako uznemiriti kad moje dijete ne bude uspješno u onoj mjeri u kojoj ja mislim da treba biti.	1.92	1.24	1 – 7
Faktor 2. Red				
2.	Očekujem od svog djeteta da se ponaša prikladno.	5.63	1.31	1 – 7
7.	Urednost bi trebala biti važna mojem djetetu.	4.92	1.51	1 – 7
17.	Mislim da moje dijete treba biti organizirano.	4.79	1.68	1 – 7
22.	Očekujem da moje dijete misli kako stvari trebaju biti spremljene na svoje mjesto.	5.04	1.59	1 – 7
Faktor 3. Visoki standardi				
5.	Imam izrazito visoke standarde za svoje dijete.	3.69	1.85	1 – 7
8.	Očekujem najbolje od svog djeteta.	4.82	1.64	1 – 7
11.	Očekujem od svog djeteta da pokuša dati sve od sebe u svemu što radi.	5.29	1.60	1 – 7
14.	Imam visoke standarde za uspjeh mojeg djeteta u vrtiću ili u školi.	3.37	1.91	1 – 7
19.	Imam snažnu potrebu da moje dijete teži izvrsnosti.	3.41	1.85	1 – 7
25.	Imam visoka očekivanja za svoje dijete.	3.90	1.96	1 – 7